

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Problematika cizí měny v účetnictví

Petra Čechová

© 2013 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Problematika cizí měny v účetnictví" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2013 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Ivaně Kuchařové, vedoucí bakalářské práce, za ochotu, poskytnuté rady, konzultace a čas, který věnovala vedení této bakalářské práce.

Problematika cizí měny v účetnictví

Issues with foreign currency in accounting

Souhrn

V dnešní době se mnoho účetních jednotek setkává s problematikou účtování s cizí měnou z důvodu obchodování se zahraničními subjekty. Tato práce se věnuje charakteristice účetní legislativy týkající se této problematiky a analyzování možností účtování některých nejdůležitějších účetních operací s použitím cizí měny, zejména účtování na bankovních účtech a v pokladně a různým způsobům splacení závazků a pohledávek.

V praktické části práce je problematika aplikována na fiktivní společnost a přehledně zaúčtována podle zvolených vnitřních předpisů účetní jednotky. Je ukázána odlišnost ve výsledné částce kurzových rozdílů při použití pevného kurzu pro jinak dlouhé období a názorně zpracovaný souhrnný příklad na různé možnosti splacení závazku.

V závěru práce jsou uvedena doporučení pro účetní jednotky účtující s cizí měnou.

Summary

Nowadays, many accounting units encounter issues with foreign currency because of the trade with foreign subjects. This paper describes the characteristics of accounting legislation regarding these issues and analyses some of the main options of accounting operations using foreign currency, primarily accounting for bank accounts and cash and the different ways of paying liabilities and debts.

In the practical part of the paper is the issue applied to a fictitious company and clearly recorded for selected internal regulations of the entity. It demonstrates the difference in the final amount of exchange rate difference using a fixed exchange rate for variously long period and clearly processes summarized examples of different ways of paying liabilities.

In the conclusion there are recommendations for units accounting with foreign currency.

Klíčová slova: Cizí měna, kurz, kurzový rozdíl, kurzový zisk, kurzová ztráta, ocenění, účtování

Keywords: Foreign currency, rate, exchange rate difference, exchange rate gain, exchange rate loss, valuation, accounting

1. Úvod.....	8
2. Cíl a metodika práce	9
3. Teoretická východiska	10
3.1.Právní rámec	10
3.1.1.Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů	10
3.1.2.Vyhláška č. 500/2002 Sb., k zákonu č. 563/1991 Sb., o účetnictví	13
3.1.3.Český účetní standard č. 006 - Kursové rozdíly	16
3.2. Okamžik ocenění	18
3.3. Druhy kurzů	19
3.3.1.Aktuální kurz.....	19
3.3.2.Pevný kurz.....	20
3.3.3.Skutečný kurz.....	21
3.3.4.Kurz měn, které ČNB nevyhlašuje denně.....	22
3.4. Druhy kurzových rozdílů.....	23
3.4.1.Průběžný kurzový rozdíl.....	23
3.4.2.Rozvahový kurzový rozdíl	24
3.4.3.Kurzové rozdíly při směně	24
3.4.4.Kurzové rozdíly cenných papírů.....	24
3.5. Účetní operace s cizí měnou	25
3.5.1.Pokladna a banka	25
3.5.2.Pohledávky a závazky.....	33
3.5.3.Postupné splacení závazku či pohledávky	36
3.5.4.Zálohy.....	39
3.5.5.Vzájemný zápočet.....	42

4. Vlastní práce	46
4.1. Analýza způsobu účtování o cizích měnách ve společnosti	46
4.1.1. Kurzy ČNB	46
4.1.2. Pokladna a banka	47
4.1.3. Pohledávky a závazky	51
4.1.4. Postupně splacené závazky a pohledávky	51
4.1.5. Zálohy	51
4.1.6. Vzájemný zápočet	52
4.2. Souhrnný příklad	52
5. Závěr	57
6. Použitá literatura	59
7. Přílohy	60
7.1. Seznam tabulek	60
7.2. Seznam schémat	60

1. Úvod

V dnešní době si už jen málokterá firma vystačí s podnikáním a obchodováním omezeným na území České republiky. Ať už se jedná o velké společnosti sdružující několik dceřiných firem nebo o drobné podnikatele, je pro jejich přežití téměř nutnost neorientovat se pouze na domácí trh, ale snažit se proniknout i na trhy zahraniční. Vznikají také nadnárodní korporace, kdy tuzemský podnik patří pod podnik zahraniční a podobně. Se vstupem některých zemí do Evropského měnového fondu se zjednodušilo firmám spolupracujícím se zahraničními partnery vedení účetnictví, které se omezilo na měnu euro, místo původních měn těchto zemí.

Protože však Česká republika do Evropského měnového fondu zatím nevstoupila, je většina obchodního styku se zahraničními partnery prováděna v cizí měně. Společnost tuzemská může od společnosti zahraniční nakupovat zboží nebo materiál, zároveň také prodávat své výrobky, nabízet služby a tím vznikají závazky a pohledávky evidované v cizí měně. Tím se účetní jednotka dostává do situace, kdy se musí vypořádat s problematikou účtování kurzových rozdílů.

Význam zahraničního obchodu stále stoupá. Podle údajů Českého statistického úřadu se zvýšil vývoz v roce 2012 o 6,4 % a dovoz o 2,4 % oproti roku 2011. Nejde o tak výrazný nárůst jako v letech minulých, kdy byl vývoz i dovoz větší i o více než 20%, ale i tak se dá předpokládat nárůst vývozu i dovozu zahraničního zboží i v dalších letech. Na stránkách Českého statistického úřadu sice nejsou aktuální údaje o počtu firem zabývajících se zahraničně obchodní činností, ale ze statistiky z let 1999-2008 je vidět, že počet těchto firem neustále stoupá. Dá se tedy i do budoucna předpokládat nárůst počtu firem, které se budou zabývat obchodováním s jinými zeměmi a tím používat v účetnictví cizí měnu.

2. Cíl a metodika práce

Cílem práce je popsat problematiku účtování s cizí měnou. Účetní jednotka má mnoho možností jak cizí měnu na českou přepočítávat. Proto se ve své teoretické části práce budu nejdříve zabývat legislativou upravující účtování s cizími měnami. V této části budu vycházet ze základních norem regulujících účetnictví vedené v cizí měně. K základním pramenům patří zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje základní pravidla účtování s cizími měnami. Na tento zákon navazuje vyhláška č. 500/2002 Sb. která zákon rozšiřuje nebo doplňuje a Český účetní standard 006 – Kursové rozdíly.

Dále se v teoretické části budu věnovat základním operacím s cizí měnou. Účetní jednotka má vždy na výběr z několika možností, jak cizí měnu oceňovat. Může si vybrat, jaký kurz bude používat, pro jak dlouhé účetní období, čímž si může ušetřit práci, ale zároveň nemá přesný přehled o hospodářské situaci podniku, dále se může rozhodnout mezi několika způsoby účtování např. o zálohách apod. V práci budou uvedeny přesné účetní postupy pro každý typ účtování.

V praktické části se budu věnovat účtování ve smyšlené firmě používající cizí měnu. Z poznatků teoretické části bude na praktickém případě zpracována problematika účtování v cizí měně. Nejprve budou analyzovány základní vnitřní předpisy účetní jednotky týkající se účtování s cizí měnou. Snad nejdůležitější při účtování kurzových rozdílů je zvolit, jaký typ kurzu se při oceňování majetku, závazků a pohledávek bude účetní jednotka používat. Proto při účtování v pokladně a na bankovních účtech ukáží rozdíl mezi výslednými kurzovými rozdíly při použití pevného kurzu na různě dlouhé období. Při účtování o závazcích a pohledávkách názorně předvedu na souhrnném příkladu různé možnosti postupně spláceného závazku.

3. Teoretická východiska

3.1. Právní rámec

V České republice existuje mnoho zákonů a vyhlášek, jejichž prostřednictvím stát může regulovat účetnictví. V posledních letech však slábne regulace pro běžné účtování a naopak se stát více zaměřuje na regulaci účetních výkazů z důvodu přiblížení se světově uznávaným standardům účetního výkaznictví. Česká republika tedy proto vydává stále nové České účetní standardy pro různé oblasti účetnictví. V těchto normách náležitosti a povinnosti i pro účtování s cizí měnou. Mezi hlavní legislativní zdroje patří:

- Zákon č.563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví 500/2002 Sb.
- Český účetní standard č. 006 - Kursové rozdíly

3.1.1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o účetnictví je tzv. průřezový zákon, to znamená, že je společný pro všechny účetní jednotky a nezáleží, zda se jedná o podnikatelský či nepodnikatelský subjekt. Účtováním s cizí měnou se zákon zabývá v paragrafu 4 a 24.

§ 4 odst. 12 daného zákona stanovuje povinnost vést účetnictví v české měně a vymezuje současné použití měny cizí.

„§ 4 odst. 12: Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. V případě pohledávek a závazků, podílů na obchodních společnostech, cenných papírů a derivátů, cenin, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, a cizích měn, jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu; tato povinnost platí i u opravných položek, rezerv a technických rezerv, pokud majetek a závazky, kterých se týkají, jsou vyjádřeny v cizí měně.“¹

¹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 4 odst. 12

V paragrafu 24 se účtováním v cizí měně zabývají odstavce 2, 6, 7, 8 a 9.

Ve druhém odstavci je stanoveno, v jakých okamžicích se majetek a závazky vedené v cizí měně musejí oceňovat.

„§ 24 odst. 2: Účetní jednotky oceňují majetek a závazky

*a) k okamžiku uskutečnění účetního případu způsoby podle § 25,
b) ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje, způsoby podle § 27; rovněž toto ocenění je povinna zaznamenat v účetních knihách, (dále jen "okamžik ocenění"). Ustanovení tohoto zákona o oceňování majetku a závazků se použije přiměřeně i pro oceňování jiných aktiv a pasiv.“²*

Šestý odstavec nařizuje přepočítání cizí měny na českou měnu kurzem České národní banky (dále jenom ČNB) v okamžiku ocenění podle druhého odstavce, který je uveden výše.

„Odst. 6: Majetek a závazky vyjádřené v cizí měně přepočítávají účetní jednotky na českou měnu kurzem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou, a to k okamžiku ocenění

*a) podle odstavce 2 písm. a), nebo
b) podle odstavce 2 písm. b), a to pouze majetek a závazky uvedené v § 4 odst. 12.*

V případě nákupu nebo prodeje cizí měny za českou měnu lze k okamžiku ocenění použít kurzu, za který byly tyto hodnoty nakoupeny nebo prodány.“³

V odstavci č. 7 zákon definuje možnost použití pevného kurzu během účetního období pro přepočítání kurzového rozdílu v okamžiku uskutečnění účetního případu.

„§ 24 odst. 7: Pro účely ocenění podle odstavce 2 písm. a) může účetní jednotka použít pro přepočítání cizí měny na českou měnu pevný kurs, kterým se rozumí kurs stanovený vnitřním předpisem účetní jednotky na základě kursu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou, používaný účetní jednotkou po předem stanovenou dobu. Stanovená doba

² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 2

³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 6

nesmí přesáhnout účetní období. Jako kurs devizového trhu, na jehož základě se pevný kurs stanoví, použije účetní jednotka kurs devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou k prvnímu dni období, pro které je pevný kurs používán. Při používání pevného kursu může účetní jednotka tento kurs změnit svým vnitřním předpisem i v průběhu stanovené doby; v případech vyhlášení devalvace i revalvace české koruny musí být pevný kurs změněn vždy.

Osmý odstavec stanoví, které účetní jednotky pevný kurz používat nesmějí. Patří sem účetní jednotky, které splňují dané požadavky či předpoklady a některé instituce České republiky.

Odst. 8: Ustanovení odstavce 7 se nevztahuje na účetní jednotky, které k výkonu činnosti potřebují podle zvláštních právních předpisů bankovní licenci, povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry, povolení ke vzniku investiční společnosti nebo investičního fondu, povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu, povolení působit jako družstevní záložna, povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, povolení k provádění všeobecného zdravotního pojištění. Dále se ustanovení odstavce 7 nevztahuje na Českou národní banku, Českou kancelář pojistitelů a Všeobecnou zdravotní pojišťovnu České republiky.

Odstavec devátý se zabývá kurzy ČNB, které nejsou vyhlášovány denně.

Odst. 9: V případě cizí měny, u které se nevyhlašuje kurs devizového trhu denně, použije účetní jednotka pro její přepočet

*a) kurs mezibankovního trhu pro tuto měnu k USD nebo EUR a kurs devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou pro USD nebo EUR ke stejnému dni, nebo
b) poslední známý kurs vyhlášený či zveřejněný Českou národní bankou; tento postup nepoužijí účetní jednotky, na které se nevztahuje ustanovení odstavce 7.“⁴*

⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 7-9

3.1.2. Vyhláška č. 500/2002 Sb., k zákonu č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Celý název této vyhlášky zní: Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Jak z názvu vyplývá, upravuje některá ustanovení ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Na rozdíl od zákona o účetnictví platí pouze pro účetní jednotky, které jsou podnikateli a účtují v soustavě podvojného účetnictví.

Zmínka o účtování s cizími měnami je v paragrafu č. 47, ve druhém odstavci pod písmenem c a říká, že kurzové rozdíly nejsou součástí ocenění dlouhodobého majetku.

„§ 47, odst. 2: Součástí ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení zejména nejsou:

c) kurzové rozdíly“⁵

Celý paragraf č. 60 je věnován účetní metodě kurzových rozdílů.

V prvním odstavci se vyhláška odkazuje na § 4 odst. 12 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, kde je charakterizována povinnost použití cizí měny. Dále uvádí zaúčtování kurzových rozdílů vyplývajících z ocenění majetku a závazků pořízených v cizí měně v okamžiku uskutečnění účetního případu, ke konci rozvahového dne nebo ke dni uzavření účetní závěrky.

„§ 60 odst. 1: Kurzové rozdíly vznikající při ocenění majetku a závazků uvedených v § 4 odst. 12 zákona k okamžiku uskutečnění účetního případu, ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se sestavuje účetní závěrka, se účtují na vrub účtu finančních nákladů nebo ve prospěch účtu finančních výnosů.“⁶

⁵ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 47, odst. 2, písmeno c

⁶ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 60, odst. 1

Ve druhém odstavci vyhlášky je uvedeno jak postupovat při postupném splácení pohledávek a závazků.

„Odst. 2: Kursové rozdíly podle odstavce 1 lze při postupném splácení pohledávek a závazků a při pohybech na účtech v účtových skupinách 21, 22 a 26 vyúčtovat na vrub účtu finančních nákladů a ve prospěch účtu finančních výnosů až ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka.“⁷

Odstavec č. 3 se zabývá účtováním kurzových rozdílů z cenných papírů.

„Odst. 3: Kursové rozdíly z cenných papírů a podílů se při ocenění ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se sestavuje účetní závěrka, neúčtují samostatně na příslušné účty nákladů a výnosů, ale jsou součástí ocenění reálnou hodnotou nebo ocenění ekvivalencí, ať je účtována výsledkově nebo rozvahově. Pokud není cenný papír nebo podíl oceněn reálnou hodnotou nebo ekvivalencí, pak se kursové rozdíly účtují prostřednictvím rozvahových účtů v účtové skupině 41. Pokud není dluhový cenný papír oceněn reálnou hodnotou nebo se podle § 27 zákona reálnou hodnotou neoceňuje, pak se kursový rozdíl účtuje na vrub finančních nákladů a ve prospěch finančních výnosů.“⁸

Čtvrtý odstavec uvádí účtování aktiv a závazků v cizí měně, o kterých dosud nebylo účtováno a které slouží účetní jednotce pro zajištění vůči měnovému riziku.

„Odst. 4: Kursové rozdíly z aktiv a závazků v cizí měně, které účetní jednotka vykazuje v rozvaze a kterými se rozhodla zajistit proti měnovému riziku již vzniklé nebo očekávané smluvní vztahy, jejichž plnění je v cizí měně a o nichž není dosud účtováno, se účtují, nejde-li o deriváty, na rozvahových účtech účtové skupiny 41. Na příslušné účty nákladů nebo výnosů se účtují tyto kursové rozdíly v okamžiku zaúčtování příslušných smluvních vztahů nebo v případě, kdy očekávané smluvní vztahy nevzniknou.“

⁷ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 60, odst. 2

⁸ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 60, odst. 3

*Aktiva a závazky podle věty první musí splňovat podmínky platné pro zajišťovací derivát podle § 52 odst. 3 a 4; přestanou-li splňovat uvedené podmínky, postupuje účetní jednotka od tohoto okamžiku podle odstavců 1 až 3.*⁹

Ve čtvrtém odstavci je zmíněn § 52 odst. 3 a 4. téže vyhlášky, zabývající se podmínkami pro zajišťovací deriváty.

„§ 52 odst. 3: Derivát se považuje za zajišťovací pouze tehdy, pokud splňuje následující podmínky:

- a) na počátku zajištění je zajišťovací vztah zdokumentován,*
- b) zajištění je efektivní,*
- c) efektivita je spolehlivě měřitelná a průběžně posuzovaná.*

*Odst. 4: Dokumentace je účetním záznamem a obsahuje identifikaci zajišťovaných položek a zajišťovacích derivátů, přesné vymezení rizika, které je předmětem zajištění, způsob výpočtu efektivnosti. Zajištění je efektivní, pokud na počátku a v průběhu zajišťovacího vztahu je poměr mezi změnami reálné hodnoty nebo peněžních toků zajišťovaných položek z titulu zajišťovaného rizika a změnami reálné hodnoty nebo peněžních toků zajišťovacího derivátu odpovídající zajišťovanému riziku v intervalu 80 % - 125 %. Účetní jednotka zjišťuje, zda zajištění je efektivní na počátku zajištění a dále nejméně k okamžiku sestavení účetní závěrky.*¹⁰

⁹ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 60, odst. 4

¹⁰ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 52, odst. 3 a 4

3.1.3. Český účetní standard č. 006 - Kursové rozdíly

České účetní standardy se používají v účetních jednotkách, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. Standard č. 006 se věnuje základním postupům účtování kurzových rozdílů. Definiuje okamžik vzniku kurzového rozdílu, uvádí, kdy kurzové rozdíly vznikají nebo naopak nevznikají a formuluje základní principy účtování. Standard odkazuje na několik paragrafů zákona ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví nebo z vyhlášky č. 500/2002, které jsou uvedeny výše.

„1. Cíl

1. Cílem tohoto standardu je stanovit podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon") a vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "vyhláška") základní postupy účtování kurzových rozdílů za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami.

2. Obsahové vymezení

2.1. Základní ustanovení pro zjišťování kurzových rozdílů jsou obsažena v zákoně, zejména v § 24 odst. 6 a 7, a v § 60 vyhlášky; okamžik ocenění podle § 24 odst. 6 písm. a) zákona je okamžik uskutečnění účetního případu a okamžik ocenění podle § 24 odst. 6 písm. b) zákona je ocenění ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje.

2.2. U kurzových rozdílů, které vznikají v průběhu účetního období při ocenění majetku a závazků uvedených v § 4 odst. 12 zákona, se uskutečněním účetního případu rozumí zejména

- a) úhrada závazku a inkaso pohledávky,*
- b) postoupení pohledávky a vklad pohledávky,*
- c) převzetí dluhu u původního dlužníka,*

- d) vzájemné započtení pohledávek,
- e) úhrada úvěru nebo půjčky novým úvěrem nebo půjčkou,
- f) převod záloh na úhradu pohledávek a závazků.

2.3. Kursové rozdíly nevznikají při

- a) oznámení o změně věřitele u dlužníka a u věřitele v případě, že za jeho dlužníka bude plnit dlužník jiný,
- b) dohodě o změně zahraničních měn pro úhrady nebo inkasa bez pohybu peněžních prostředků s výjimkou změny na Kč,
- c) splácení peněžitých vkladů do obchodních společností a družstev.

3. Postup účtování

3.1. Základní pravidla účtování kursových rozdílů stanoví § 60 vyhlášky.

3.2. Při přepočtu měny, která není obsažena v kursech devizového trhu vyhlášených Českou národní bankou, se pro přepočet použijí oficiální střední kursy centrální banky příslušné země, popřípadě aktuální kurs mezibankovního trhu k americkému dolaru nebo euru.

3.3. Při postupném vzniku závazku z úvěrů nebo půjček, například v rámci smluvního úvěrového rámce, a následném postupném splácení uvedených závazků, lze použít pro vyčíslení kursových rozdílů metodu FIFO (viz § 25 odst. 3 zákona) nebo vážený aritmetický průměr kursů za období poskytování úvěru nebo půjčky. Postup stanoví účetní jednotka ve svém vnitřním předpisu.¹¹

¹¹ České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., Český účetní standard pro podnikatele č. 006 Kurzové rozdíly

3.2. Okamžik ocenění

Okamžikem ocenění majetku a závazků na českou měnu se zabývá ustanovení § 24 odst. 2 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení se majetky a závazek a závazky v cizích měnách na měnu českou přepočítávají:

- k okamžiku uskutečnění účetního případu.
- ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku sestavení účetní závěrky.

Okamžiků uskutečnění účetního případu může více, patří mezi ně např.: den splnění dodávky, platby závazku, inkasa pohledávky, poskytnutí či přijetí zálohy. Okamžikem uskutečnění účetního případu může účetní jednotka stanovit také např. den přijetí výpisu z bankovního účtu, převzetí dluhu nebo zjištěním manka, schodku, přebytku či škody. Pro potřeby oceňování pohledávek a závazků v cizí měně ke dni vzniku lze za okamžik uskutečnění účetního případu považovat u dodavatele den vystavení faktury nebo obdobného dokladu, u odběratele den přijetí faktury nebo obdobného dokladu.

V Českém účetním standardu č. 006 – Kursové rozdíly je doporučeno, jak určit okamžik uskutečnění účetního případu, Ing. Martin Děrgel se však ve svém článku z *Poradce Extra* o podvojném účetnictví zmiňuje, že účetní jednotka si sama může stanovit, co konkrétně bude považovat za okamžik uskutečnění účetního případu, jelikož i podle Nejvyššího správního soudu není postup podle českých účetních standardů právně závazný, jedná se pouze o bezpečné odborné doporučení. Vybraný okamžik uskutečnění účetního případu je vhodné jednoznačně určit ve vnitropodnikových směrnících.¹²

Ocenění ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku sestavení účetní závěrky musí účetní jednotka zaznamenat v účetních knihách. Takto se oceňují pouze pohledávky, závazky, podíly, cenné papíry, deriváty, ceniny uvedené v cizí měně a devizové hodnoty podle devizového zákona.

¹²DĚRŽEL, Martin. Cizí měny v účetnictví. *Poradce Extra Srpen Podvojně účetnictví*, str. 9

3.3. Druhy kurzů

Pro přepočet cizí měny na měnu českou si účetní jednotka může vybrat z několika typů kurzů. Může si zvolit, zda bude kurz používat pro delší, předem stanovené, časové období nebo používat denní kurz, tedy každý den přepočítávat vzniklé kurzové rozdíly. Typy kurzů se mohou v účetní jednotce kombinovat, ale ve vnitřním předpisu účetní jednotky musí být přesně dáno, jaké účetní případy se budou přepočítávat daným kurzem. V jednom účetním případě nelze kombinovat různé kurzy.

Při účtování musí účetní jednotka dodržovat kurzy ČNB. Pouze v případě nákupu cizí měny za českou a obráceně lze při zaúčtování použít kurz banky nebo směnárny, ve které byly peníze nakoupeny. Kurzy vyhlášené ČNB není dovoleno zaokrouhlovat.

Praktické příklady přepočtů pomocí jednotlivých typů kurzů jsou v kapitole č. 3.5 Účetní operace s cizí měnou.

3.3.1. Aktuální kurz

Aktuálním kurzem se rozumí kurz, který vyhláší ČNB pro každý pracovní den. V okamžiku uskutečnění účetního případu se použije kurz daného dne. To znamená, že každý účetní případ bude zaúčtován jiným kurzem. Stejným kurzem budou zaúčtovány pouze účetní případy zaúčtovány ve stejném dni, když stejný kurz bude vyhlášen více dní po sobě nebo se bude v průběhu účetního období opakovat.

Na začátku roku 2002 došlo ve vyhlášení kurzů ČNB ke změně. Dříve vyhlášovala ČNB kurzy na den dopředu, ale po této změně od 2. 1. 2002 začala aktuální denní kurzy stanovovat až po jejich zafixování, ve 14:15h toho dne. Proto by účetní jednotky účtující denním kurzem nemohly začít účtovat dříve než čtvrt na tři a mohou se tedy rozhodnout, zda budou používat aktuální kurz příslušného dne a organizačně přizpůsobí pozdější dobu účtování nebo budou používat kurz dne předcházejícího, který budou znát již ráno při zahájení účtování.

Pro účetní jednotku je použití tohoto kurzu nejvýhodnější, i když denní přepočítávání kurzových rozdílů je poměrně náročné. Výhodné je ale pro okamžitý a pravdivý přehled hospodářské situace podniku. Ihned po přepočítání má účetní jednotka úplný přehled

o kurzových ztrátách nebo ziscích, na rozdíl od použití kurzu pevného, kdy se situace projeví až po uplynutí určitého období.

Aktuální kurz ČNB je ze zákona nutno použít pro přepočet kurzových rozdílů k rozvahovému dni nebo ke dni sestavení účetní závěrky.

3.3.2. Pevný kurz

Při použití pevného kurzu si účetní jednotka sama zvolí, na jak dlouhé období bude používat ten samý kurz. Může jít například o kalendářní měsíc, čtvrtletí nebo celé účetní období, což je ale nejdelší možný interval.

Metodické aktuality svazu účetních o cenných papírech, derivátech a kurzových rozdílech uvádí několik příkladů, mezi kterými se účetní jednotka může rozhodnout pro den, na který bude stanoven pevný kurz. Může si vybrat např.:

- Kurz ČNB prvního dne období
- Kurz ČNB posledního dne předchozího období
- Kurz jiného dne předchozího období, např. shodný kurz, který používají celní orgány.¹³

Pokud si tedy účetní jednotka zvolí pro použití v účetnictví kurz měsíční a den přepočtu kurzu stanoví na 1. den v měsíci, každá pohledávka či závazek zaúčtovaný v tomto měsíci bude přepočtena kurzem vyhlášeným ČNB v 1. dni daného měsíce.

Použití tohoto kurzu je značně jednodušší, než použití kurzu aktuálního, z důvodu minimalizace počtu kurzových rozdílů během účetního období a možnosti použití jednoho kurzu pro delší časový úsek. Kurzové rozdíly se tedy přepočítávají pouze jednou za období zvolené účetní jednotkou, tedy například jednou za měsíc. Nevýhodou ale je, že účetní jednotka nemá věrný přehled o hospodářské situaci firmy z důvodu odchýlení pevného kurzu od kurzu aktuálního a v účetnictví může dojít ke zkreslení.

¹³ BŘEZINOVÁ, Hana – DOKTOR, Jiří – MRKVIČKOVÁ, Alena. Cenné papíry, deriváty a kurzové rozdíly. *Metodické aktuality Svazu účetních*, str. 60

Pevný kurz může být v průběhu účtování změněn, ale podmínky možnosti využití této změny by se měly řídit předem přijatým rozhodnutím účetní jednotky. V publikaci *Cenné papíry, deriváty a kursové rozdíly v Metodických aktualitách svazu účetních* je uvedeno jako možnou podmínku stanovit si mezní přípustnou odchylku pevného kurzu od aktuálního denního kurzu. Po překročení této odchylky změní účetní jednotka používaný pevný kurz i během stanoveného účetního období a začne používat nový pevný kurz. Svaz účetních doporučuje odchylku vyjádřit v procentech. Účetní jednotka si může vybrat, jak velkou odchylku si zvolí.¹⁴

Pokud si tedy účetní jednotka zvolí účtování pevným kurzem, pro účtování volí kurz ČNB z 1. dne daného měsíce, např. 25,40 Kč za EUR a mezní odchylku stanoví na 3%, odchylka se bude pohybovat mezi 24,638 - 26,162 Kč za EUR. Pokud se během účetního období, v tomto případě během měsíce, aktuální kurz změní a nebude v rozsahu této odchylky, účetní jednotka stanoví nový pevný kurz ze dne, kdy k překročení odchylky došlo a po zbytek měsíce bude účtovat tímto kurzem.

Při vyhlášení devalvace nebo revalvace koruny musí být pevný kurz změněn vždy. Pokud účetní jednotka účtuje pevným kurzem a je vyhlášena revalvace nebo devalvace koruny, musí účetní jednotka změnit pevný kurz a účtovat nově vyhlášeným kurzem.

Pevným kurzem se nesmí účtovat kursové rozdíly k rozvahovému dni a v okamžiku účetní závěrky, v těchto případech lze použít pouze kurz aktuální. Pevný kurz také podle § 24 odst. 8 Zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, nemůžou používat některé finanční instituce, např. pojišťovny, banky, apod.

3.3.3. Skutečný kurz

Při nákupu nebo prodeji cizí měny za českou se k okamžiku ocenění může použít skutečný kurz stanovený bankou nebo směnárnou, za který byly tyto hodnoty nakoupeny nebo prodány. Tato výjimka z použití kurzů ČNB platí od 1. 1. 2002 a je uvedena v zákonu

¹⁴ BŘEZINOVÁ, Hana – DOKTOR, Jiří – MRKVIČKOVÁ, Alena. *Cenné papíry, deriváty a kursové rozdíly. Metodické aktuality Svazu účetních*, str. 60

o účetnictví. Účetní jednotka musí být schopna prokázat, že použité kurzy bank nebo směnárů byly opravdu vyhlášeny v takové částce, v které jsou uvedeny v účetnictví.

3.3.4. Kurz měn, které ČNB nevyhlašuje denně

Pro cizí měnu, jejíž kurz není vyhlášován denně, může účetní jednotka použít k ocenění podle § 24 odst. 7 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, poslední známý kurz vyhlášený ČNB nebo kurz mezibankovního trhu k americkému dolaru nebo euru. Účetní jednotka by měla ve svých vnitřních směrnících definovat, jakou měnu bude pro přepočítání používat, zda USD nebo EUR.

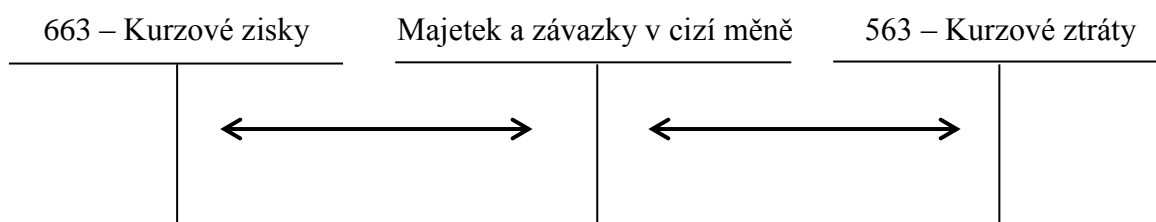
RNDr. Petr Beránek ve své publikaci *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví* uvádí, že do 31. 12. 2010 byla pro přepočítání těchto měn možnost použít kurz zahraniční centrální banky, která tento kurz vůči české koruně vyhlášovala. Tento způsob byl však podle autora v praxi málo využíván a dal se v podstatě aplikovat pouze na chorvatské kuny. 1. 1. 2011 byla tato možnost zrušena.¹⁵

¹⁵ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví*, str. 37

3.4. Druhy kurzových rozdílů

Při zaúčtování stejného účetního případu pokaždé jiným kurzem vznikne kurzový rozdíl. Kurzový rozdíl může vzniknout několika způsoby. Pokud takto s odlišným kurzem účetní jednotka zaúčtuje jeden účetní případ vícekrát během účetního období a pokaždé s jiným kurzem, jedná o průběžný kurzový rozdíl. Druhým typem je rozvahový kurzový rozdíl, který vzniká při přecenění již oceněného majetku kurzem platným k rozvahovému dni. A posledním typem je kurzový rozdíl při směně, kdy účetní jednotka ocení směněné valuty kurzem ČNB a přecení kurzem banky nebo směnárny, kde byly tyto valuty směněny. Kurzové rozdíly jsou účtovány výsledkovou metodou, to znamená na účty 563 – Kurzové ztráty a 663 – Kurzové zisky.

Schéma č. 1 - Účtování kurzových rozdílů majetku a závazků v cizí měně

3.4.1. Průběžný kurzový rozdíl

Ing. Pilařová ve svém výkladu o účtování v cizích měnách názorně charakterizuje průběžné kurzové rozdíly. Uvádí, že tyto kurzové rozdíly vznikají rozdílem mezi zaúčtováním kurzů k datu vzniku účetního případu evidovaného v cizí měně (např. vznik pohledávky, závazku, nákup valut do pokladny apod.) a k datu dalšího nakládání s tímto majetkem či závazky (např. inkaso pohledávky, platba závazku, výměna korun za valuty, placení ubytování v cizině v lokálních měnách, převod valut z pokladny na devizové konto apod.)¹⁶

¹⁶ PILAŘOVÁ, Ivana. Účtování v cizích měnách a problémy s tím spojené. *Účetnictví v praxi 2010/6*, str. 7

3.4.2. Rozvahový kurzový rozdíl

Rozvahový kurzový rozdíl vzniká při přepočtu majetku či závazků v rámci účetní závěrky, kdy je při původním zaúčtování použit jiný kurz než při účetní závěrce.

Autoři Metodických aktualit Svazu účetních ve své publikaci uvádějí, že ještě do roku 2002 se přecenění aktiv a závazků v rámci účetní závěrky uvádělo na samostatné účty 386 – Kurzový rozdíl aktivní a 387 – Kurzový rozdíl pasivní. Použití těchto účtů mělo za cíl zachování původního, historického ocenění majetku a závazků vedených v cizí měně a zároveň bylo na účtech vidět reálné ocenění podle aktuálního uzávěrkového kurzu. Při otevření účetních knih v novém roce se účetní jednotka vrátila k původnímu ocenění aktiv a závazků. Od 1. 1. 2002 se však přešlo na nový způsob, při otevření účetních knih v novém roce se pracuje s novými, přeceněnými hodnotami majetku a závazků.¹⁷

3.4.3. Kurzové rozdíly při směně

Kurzový rozdíl při směně vzniká, pokud účetní jednotka nakoupí nebo prodá peníze v bance či směnárně, která používá jiný kurz než ČNB. Účetní jednotka případ zaúčtuje s kurzem ČNB a následovně zaúčtuje znovu s použitím skutečného kurzu banky nebo směnárny. Mezi částkou zaúčtovanou s kurzem ČNB a částkou zaúčtovanou skutečným kurzem vzniká kurzový rozdíl.

3.4.4. Kurzové rozdíly cenných papírů

O účtování kurzových rozdílů cenných papírů, píše Ing. Pilařová. Uvádí, že o některých cenných papírech se neúčtuje vůbec. Mezi ně patří cenné papíry přeceňované ekvivalencí a cenné papíry přeceňované reálnou hodnotou. Naopak se účtuje o cenných papírech a obchodních podílech, které se sice nepřeceňují reálnou hodnotou ani ekvivalencí, ale jejichž hodnota se přepočítává k rozvahovému dni a kurzové rozdíly se účtují na účet 414 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků, což je součást vlastního kapitálu.¹⁸

¹⁷ BŘEZINOVÁ, Hana – DOKTOR, Jiří – MRKVIČKOVÁ, Alena. Cenné papíry, deriváty a kursové rozdíly. *Metodické aktuality Svazu účetních*, str. 66

¹⁸ PILAŘOVÁ, Ivana. Účtování v cizích měnách a problémy s tím spojené. *Účetnictví v praxi 2010/6*, str. 7

3.5. Účetní operace s cizí měnou

V účetních jednotkách používajících cizí měnu je nezbytné vědět, jak daný účetní případ zaúčtovat. Správně vedené účetnictví je nutné pro chod organizace, účetní jednotka musí mít přehled o majetku a závazcích jak v českých korunách, tak i v jiných měnách, které používá. Tyto informace jsou také nezbytné pro účetní výkazy, rozvahu a výkaz zisků a ztrát. Některé nejdůležitější formy účtování jsou uvedeny dále v této práci. V příkladech je také názorně uvedeno přepočítávání použitím jednotlivých typů kurzů z kapitol 1.3 Druhy kurzů a 1.4 Druhy kurzových rozdílů.

3.5.1. Pokladna a banka

Při každém pohybu peněz v pokladně nebo na bankovních účtech je třeba danou částku v cizí měně přepočítat na koruny. Pro peníze, s kterými se v pokladně nebo na účtu nehýbe, se přepočet během účetního období dělat nemusí.

Mezi peníze se řadí peníze, poukázky k zúčtování (např. poukázky na odběr zboží), šeky a ceniny (kolky, dálniční známky, poštovní známky apod.).

Vyhláška č. 500 k zákonu 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 46 odst. 2 umožňuje vést analytickou evidenci pro účet 211 - Pokladna a 221 - Bankovní účet a účtovat tak cizí měny zvlášť, což je pro účetní jednotku velmi praktické. Vyhláška uvádí:

„V rámci syntetických účtů účetní jednotky vytvářejí analytické účty, které zajišťují členění syntetických účtů například podle potřeb účetní závěrky, požadavků právních předpisů a případně dalších potřeb účetní jednotky.“¹⁹

To znamená, že účetní jednotka může evidovat zvláštní bankovní účet nebo zvláštní pokladnu pro každou cizí měnu, se kterou účtuje. Například označení bankovního účtu 221 1 může být pro měnu EUR, 221 2 pro měnu USD a podobně. Stejný princip platí u analytických účtů k pokladně.

¹⁹ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 46, odst. 2

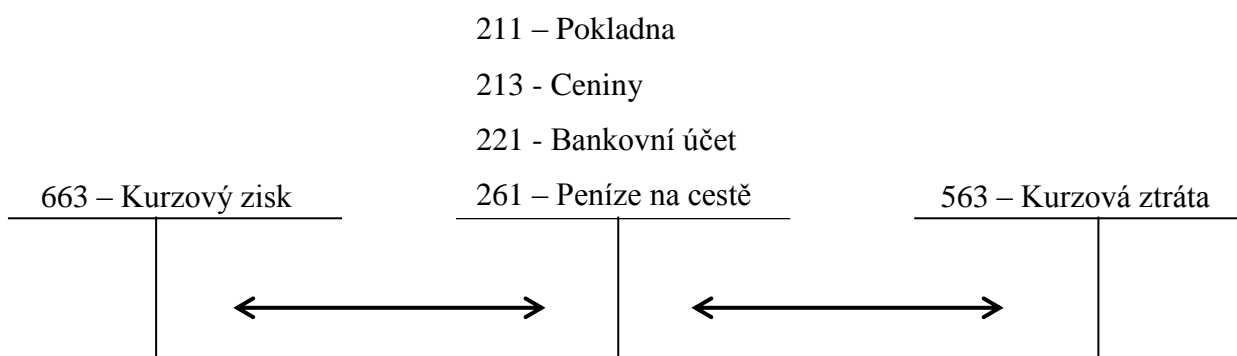
Nutnost účtovat o dění v pokladně vysvětluje ve své publikaci RNDr. Petr Beránek.

„Valuty tedy vybíráme z pokladny často v jiném kursu, než jsme je vložili. Proto nekoresponduje zůstatek na pokladně v domácí a cizí měně (zůstatek vyjádřený v korunách se nerovná přepočtu zůstatku v cizí měně aktuálním kurzem) a my musíme v okamžiku sestavování bilance provést úpravu (korekci) a zaúčtovat vzniklý „rozvahový“ kurzový rozdíl. Tento rozdíl se účtuje také na vrub nákladů (účet 563) nebo výnosů (účet 663) a vyjadřuje, kolik jsme prodělali nebo vydělali na změnách kursu za dobu, kdy jsme vlastnili valuty.

V případě pokladny (účet 211) se tedy jedná o „rozvahový“ kurzový rozdíl, který údaje pro sestavení rozvahy (v části finanční prostředky) upřesní na vrub nebo ve prospěch hospodářského výsledku. Stejně tomu je v případě banky (účet 221), peněz na cestě (účet 261) a cenin (účet 213).“²⁰

Kurzové rozdíly na účtu 261 - Peníze na cestě vznikají např. při převodu peněz z pokladny do banky při používání denního kurzu. Při vybrání peněz z pokladny první den se účetní případ zaúčtuje aktuálním kurzem a při připsání peněz na účet další den se případ zaúčtuje aktuálním, ale odlišným kurzem. Mezi těmito dvěma částkami ve stejné měně v českých korunách ale odlišných v měně cizí vznikne kurzový rozdíl, který se zaúčtuje jako ztráta na účet 563 – Kurzové ztráty nebo jako zisk na účet 663 – Kurzové zisky. Stejně by se postupovalo i při převodu peněz mezi bankovními účty nebo pokladnami.

Schéma č. 2 - Účtování kurzových rozdílů v pokladně a na bankovním účtu

²⁰ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*, 6. aktualizované a rozšířené vydání, str. 43-44

Příklad č. 1 – pokladna v amerických dolarech – účtování denním kurzem:

Účetní jednotka zavedla 15. 3. 2011 dolarovou pokladnu, vložila do ní 100 USD a 17. 6. 2011 zaplatila hotově 50 USD. Jednotka používá denní kurz ČNB.

Tabulka 1 - Účtování denním kurzem v pokladně v amerických dolarech

Datum	Denní kurz	Text	Částka v USD	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav v USD	Stav v Kč
1. 1. 2011	18,751	Počáteční stav					0,00 USD	0,00 Kč
15. 3. 2011	17,570	Vklad	100,00 USD	1 757,00 Kč	211	261	100,00 USD	1 757,00 Kč
17. 6. 2011	16,908	Platba hotově	50,00 USD	545,40 Kč	5xx	211	150,00 USD	3 202,40 Kč
31. 12. 2011	19,940	Kurzový rozdíl		211,40 Kč	563	211		
		Konečný stav					150,00 USD	2 991,00 Kč

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

V tabulce jsou znázorněny jednotlivé účetní zápisy v řádcích v pořadí datum, text, částka v cizí měně, částka v domácí měně, účet Má Dáti a účet Dal. Za datem je uveden kurz ČNB z toho dne.

Číselná označení účtů jsou použity z účetní osnovy pro podnikatele, i když vyhláška č. 500 umožňuje účetní jednotce vytvořit vlastní pojmenování účtů. Znak „x“ na druhé nebo třetí pozici čísla účtu značí, že je možno použít libovolný vhodný účet, v našem případě tedy ve 3. řádku můžeme použít libovolný nákladový účet.

O kurzových rozdílech v tomto příkladu se neúčtuje při každém pohybu peněz, ale používá se rozvahový kurzový rozdíl, tedy dopočítání kurzového rozdílu až na konci účetního období.

Ke dni 31. 12. 2011 se přepočítá hodnota valut v pokladně aktuálním kurzem ČNB, tedy $150 * 19,94 = 2991$ Kč a srovná se s hodnotou v účetnictví, kde ze dne 17. 6. 2011 zbylo 3202,40 Kč. $2991 - 3202,40 = -211,40$ Kč. Při záporném výsledku rozdíl značí ztrátu a bude zaúčtován na účet 563 – Kurzové ztráty. Účetní zápis MD/D je tedy 563/211.

Příklad č. 2 – Pokladna v USD, účtování pevným kurzem

Účetní případy z předchozího příkladu účtovány pevným kurzem, účetní jednotka používá stejný kurz z 1. dne po celé účetní období.

Tabulka 2 - Účtování pevným kurzem v pokladně v amerických dolarech

Datum	Pevný kurz	Text	Částka v USD	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav USD	Stav v Kč
1. 1. 2011	18,751	Počáteční stav					0,00 USD	
15. 3. 2011	18,751	Vklad	100,00 USD	1 875,10 Kč	211	261	100,00 USD	1 875,10 Kč
17. 6. 2011	18,751	Platba hotově	50,00 USD	937,70 Kč	5xx	211	150,00 USD	3 202,40 Kč
31. 12. 2011	19,940	Kurzový rozdíl		1 78,20 Kč	211	663		218,80 Kč
		Konečný stav					150,00 USD	2 991,00 Kč

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Při počítání s pevným kurzem se používá kurz stanovený ČNB v prvním dni účetního období. 1. 1. 2011 ČNB kurz nevyhlašovala, použije se tedy poslední vyhlášený kurz před tímto datem, což je ze dne 31. 12. 2010, 18,751 Kč za USD.

Při počítání rozvahového kurzového rozdílu je nutno použít kurz z posledního dne účetního období, tedy z 31. 12. 2011, ten je 19,94 Kč za USD. $150 \cdot 19,94 = 2991$ Kč, tato částka se porovná s hodnotou v účetnictví, 17. 6. 2011 v pokladně zbylo 2812,80 Kč, tedy $2991 - 2812,80 = 178,2$ Kč. Výsledek je kladný, kurzový rozdíl je ziskem a zaúčtuje se na výsledkový účet 663 – Kurzové zisky.

Další možností účtování s pevným kurzem je aktualizovat kurz po menších časových obdobích, například po měsíci, což je sice pracnější, než používat stejný kurz po celé účetní období, ale účetní jednotka tak má přesnější představu o stavu kurzových rozdílů. Hospodářská situace podniku se samozřejmě nejlépe zobrazí při používání denního kurzu, tato metoda je ale na počítání poměrně náročná a málokterá účetní jednotka tento kurz používá.

Příklad č. 3 - Pokladna v USD, účtování měsíčním pevným kurzem

Zadání je stejné jako v předchozím případě, ale účetní jednotka používá měsíční pevný kurz.

Tabulka 3 - Účtování měsíčním pevným kurzem v pokladně v amerických dolarech

Datum	Pevný kurz	Text	Částka v USD	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav USD	Stav v Kč
1. 1. 2011	18,751	Počáteční stav					0,00 USD	0,00 Kč
15. 3. 2011	17,610	Vklad	100,00 USD	1761,0 Kč	211	261	100,00 USD	1761,00 Kč
17. 6. 2011	17,003	Platba hotově	50,00 USD	850,15 Kč	5xx	211	150,00 USD	2611,15 Kč
31. 12. 2011	19,940	Kurzový rozdíl		379,85 Kč	211	663		
		Konečný stav					150,00 USD	2991,00 Kč

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Při účtování pevným kurzem účetní jednotka používá kurz ČNB z prvního dne daného období. Při použití měsíčního pevného kurzu tedy kurz z 1. dne v měsíci, při účtování ve čtvrtletních intervalech kurz z 1. dne čtvrtletí apod. Pokud ČNB na 1. den v měsíci kurz nevyíše, použije se poslední vypsany kurz. Pro datum 15. 3. 2011 bude tedy použit kurz z 1. března, ten byl 17,610 Kč za USD a červnový kurz pro 17. 6. 2011 byl 17,003 Kč za USD.

Při přepočtu kurzu v závěrce se použije kurz ČNB z posledního dne účetního období, tedy z 31. 12. 2011.

31. 12. 2011 se přepočítají USD v pokladně kurzem z posledního dne účetního období, $150 * 19,940 = 2991$ Kč. Výsledek se porovná s hodnotou Kč v pokladně a vyjde, že $2991 - 2611,15 = 379,85$ Kč, tedy kurzový zisk, který se zaúčtuje ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky.

Možností účtování o pokladně vedené v cizí měně je mnoho, proto jsou pro srovnání uvedeny tři nejdůležitější příklady. Ať už účetní jednotka zvolí způsob účtování jakýkoliv,

vždy bude mít v pokladně na konci účetního období stejný konečný stav. Je to způsobeno přepočítáním rozvahového kurzového rozdílu, kdy se zůstatky v pokladně oceňují kurzem z posledního dne účetního období.

Hlavní rozdíl je však v ovlivnění hospodářského výsledku. V příkladu s použitím denního kurzu byl kurzový rozdíl ztrátou a účetní jednotku tak „zatížil“ o 211,40 Kč. Při použití pevného kurzu byl pak výsledek v obou případech ziskem, při přepočtu ročním pevným kurzem účetní jednotka získala 178,20 Kč a při účtování měsíčním pevným kurzem dokonce 379,85 Kč.

Stejně jako o účtování v pokladně se účtuje o pohybu cizí měny na bankovních účtech. V průběhu roku se tedy účtuje vybraným kurzem podle zvoleného způsobu účetní jednotky a na konci roku se dopočítá rozvahový kurzový rozdíl, který se zaúčtuje na výsledkově na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty nebo ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky.

Příklad č. 4 - Převod mezi bankovními účty v měně euro, účtování denním kurzem

Společnost převedla 10 000 EUR z KB do ČSOB. Devizy byly odepsány z účtu v KB dne 10. 12. 2012 a připsány ve prospěch účtu v ČSOB dne 11. 12. 2012.

Tabulka 4 - Převod mezi bankovními účty v měně euro

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v EUR	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
1. 1. 2012	25,800	Stav v KB	10 000 EUR	258 000,00 Kč	221 1	
10. 12. 2012	25,240	Odepsáno z KB	10 000 EUR	252 400,00 Kč	261	221 1
		Kurzový rozdíl		5 600,00 Kč	563	221 1
11. 12. 2012	25,290	Připsáno do ČSOB	10 000 EUR	252 900,00 Kč	221 2	261
		Kurzový rozdíl		500,00 Kč	261	663
31. 12. 2012	25,140	Kurzový rozdíl		1 500,00 Kč	563	221 1

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví.*

Pro zjednodušení a větší přehlednost byly účetní jednotkou zavedeny analytické účty pro jednotlivé účty v bankách, 221 1 pro bankovní účet v KB a 221 2 pro bankovní účet v ČSOB.

Na začátku roku 2012 byl stav v KB 10 000 EUR při kurzu 25,800 Kč za euro, tedy 258 000,00 Kč. 10. 12. 2012 se kurz změnil na 25,240 Kč za euro a z účtu v KB bylo odepsáno 252 400,00 Kč. Rozdíl mezi těmito částkami je $252\,400 - 258\,000 = -5\,600$ Kč. Jde o kurzovou ztrátu, která se zaúčtuje na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty.

Protože účetní jednotka používá denní kurz a transakce mezi bankovními účty neproběhla v jeden den, vznikl kurzový rozdíl. Z KB se dne 10. 12. 2010 odečetlo 252 400,00 Kč, ale další den se kurz změnil a do ČSOB se připsalo 252 900,00 Kč. Rozdíl mezi těmito částkami je $252\,900 - 252\,400 = 500$ Kč, jedná se kurzový zisk a zaúčtuje se ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky.

Rozvahový kurzový rozdíl se počítá na konci účetního období kurzem z posledního dne. Kurz k 31. 12. 2010 byl 25,140 Kč za Euro. Na účtu v ČSOB zbylo 10 000 Euro, tedy $10\,000 * 25,140 = 251\,400,00$ Kč. Tato částka se porovná s částkou v účetnictví, která je 252 900,00 Kč. $251\,400 - 252\,900 = -1\,500$ Kč. Částka je záporná, jde tedy o kurzovou ztrátu a zaúčtuje se na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty.

Při používání cizí měny může také nastat situace, že některá měna zanikne nebo ji stát přestane používat. V poslední době se toto může stát například při přechodu některé země na měnu euro. Peníze v pokladně není nutno nijak zvláštně řešit, hotové peníze se ve směnárně smění, takže se účtuje jako při jakékoliv jiné směně. V dalším příkladu je uvedeno, jak se přechod na cizí měnu účtuje na bankovním účtu. Konkrétně případ, kdy Slovensko v roce 2009 přešlo ze slovenských korun na euro.

Příklad č. 5 – Bankovní účet ve slovenských korunách na přelomu roku 2008 a 2009

Společnost má v bance účet vedený ve slovenských korunách se zůstatkem k 31. 12. 2008 ve výši 100 000 slovenských korun. Banka jej k 1. 1. 2009 změní na eurový účet a zůstatek přepočte kurzem 30,126 Sk/euro na částku 3 319,39 EUR.

Tabulka 5.1 - Převod slovenských korun na eura na přelomu roku 2008 a 2009

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
31. 12. 2008	89,335 Kč za 100 Sk	Stav na účtu	100 000,00 SKK	89 335,00 Kč	221 1	
1. 1. 2009	89,335 Kč za 100 Sk	Převod Sk na eura	100 000,00 SKK	89 335,00 Kč	261	221 1
	26, 930 Kč za EUR	Převod Sk na eura	3 319,39 EUR	89 391,17 Kč	221 2	261
		Kurzový rozdíl			56,17 Kč	261

Zdroj: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*

Pro větší přehlednost byly opět zavedeny analytické účty. Účet 221 1 pro bankovní účet vedený ve slovenských korunách a účet 221 2 pro bankovní účet vedený v měně euro.

Směna je zaúčtována přes účet 261 – Peníze na cestě, dalo by se však zápis zjednodušit a sjednotit oba řádky se směnou do jednoho.

Tabulka 5.2 - Zjednodušený zápis při přechodu na jinou měnu

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
31. 12. 2008	89,335 Kč za 100 Sk	Stav na účtu	100 000,00 SKK	89 335,00 Kč	221 1	
1. 1. 2009	26, 930 Kč za EUR	Převod Sk na eura	3 319,39 EUR	89 391,17 Kč	221 2	221 1
		Kurzový rozdíl			56,17 Kč	261

Zdroj: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*

Je nutno vypočítat kurzový rozdíl. $89\,391,17 - 89\,335 = 56,17$ Kč. Výsledek je kladný, jedná se tedy o kurzový zisk zaúčtovaný na účet 663 – Kurzové zisky.

3.5.2. Pohledávky a závazky

Účtování pohledávek a závazků vysvětluje RNDr. Petr Beránek. Uvádí, že o každé pohledávce nebo závazku se zpravidla účtuje dvakrát. Poprvé při vzniku závazku nebo pohledávky, to znamená vystavením či přijetím faktury, a podruhé při jejich zániku, nejčastěji zaplacením.

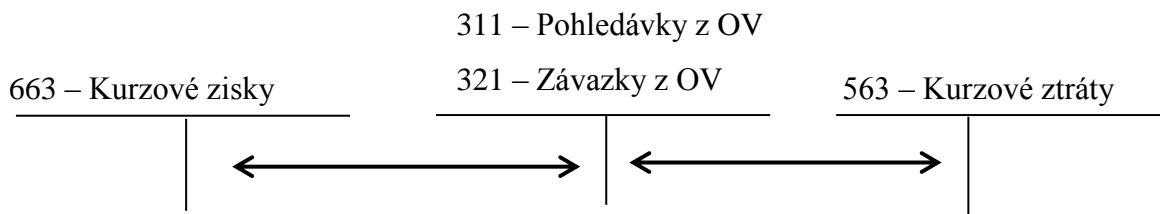
Dále se k těmto závazkům a pohledávkám vytváří kurzové rozdíly v rámci sestavení závěrky a nutnosti přecenění aktuálním kurzem ČNB.²¹

V účetních jednotkách, které nepoužívají pevný kurz po celé účetní období, může tedy vzniknout kurzový rozdíl z důvodu použití rozdílných kurzů při vzniku a zániku závazku nebo pohledávky. Těmto kurzovým rozdílům se dá předejít stanovením co nejdelšího účetního období pro použití pevného kurzu. Ale z důvodu reálnějšího vyjádření hospodářské situace je naopak vhodnější volit kratší období pro užívání kurzů, nejlépe používat kurz aktuální.

Ing. Martin Děrgel rozděluje kurzové rozdíly vzniklé během účetního období na dva druhy:

- Kurzový zisk (účtování na str. MD účtu 663 – Kurzové zisky) znamená zvýšení majetku nebo snížení závazku
- Kurzová ztráta (účtování na str. D účtu 563 – Kurzové ztráty) znamená snížení majetku nebo zvýšení závazku²²

Schéma č. 3 – Účtování kurzových rozdílů u závazků a pohledávek

²¹Beránek, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*, str. 57

²²Děrgel, Martin. *Cizí měny v účetnictví. Poradce Extra Srpen Podvojně účetnictví*, str. 19-20

Příklad č. 6 - Vystavená faktura v eurech, účtování pevným kurzem

Dne 19. 3. 2012 dodala firma své zboží s fakturou na 1 000 EUR a 30. 3. 2012 obdržela platbu na svůj účet vedený v eurech.

Tabulka 6 – Vystavená faktura v eurech, účtování pevným kurzem

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	25,800	Vystavení faktury	1 000,00 EUR	25 880,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	25,800	Platba	1 000,00 EUR	25 880,00 Kč	221	311

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví.*

Účetní jednotka používá po celé účetní období stejný kurz. 1. 1. 2012 ČNB kurz nevyhlašovala, proto je použit poslední známý kurz, tedy 25,800 Kč za EUR z 30. 12. 2012.

Jak je vidět z tabulky, nevznikl žádný kurzový rozdíl. Je to z důvodu použití stejného kurzu v den vystavení i splacení faktury. Stejně by se účtovalo i v případě, že by účetní jednotka používala měsíční pevný kurz. Pokud by však účetní jednotka používala denní kurz, musela by se vypořádat s kurzovým rozdílem. Příklad bude ukázán v následujícím příkladu.

Příklad č. 7 - Vystavená faktura v eurech, účtování denním kurzem

Tabulka 7 - Vystavená faktura v eurech, účtování denním kurzem

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	24,530	Vystavení faktury	1 000,00 EUR	24 530,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	24,730	Platba	1 000,00 EUR	24 730,00 Kč	221	311
		Kurzový rozdíl		200,00 Kč	311	663

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví.*

V případě používání denního kurzu ČNB vznikl kurzový rozdíl. 19. 3. 2012 byla vystavena faktura na 1 000 EUR a při přepočítání kurzem ČNB z tohoto dne, tedy 24,530 Kč za EUR byla částka v Kč $24,530 * 1\,000 = 24\,530$ Kč. Faktura byla zaplacená 30. 3. 2012, kdy se denní kurz ČNB zvýšil na 24,730 Kč za EUR. Na účet tedy byla připsaná částka $24,730 * 1\,000 = 24\,730$ Kč. Kurzový rozdíl vznikne porovnáním těchto dvou částek, $24\,730 - 24\,530 = 200$ Kč. Částka je kladná, jedná se tedy o kurzový zisk zaúčtovaný na účet 663 – Kurzové zisky.

Při sestavení účetní závěrky je nutné zaúčtovat rozvahové kurzové rozdíly. Pro toto účtování musí účetní jednotka použít kurz ČNB z posledního dne účetního období. Účtování bude ukázáno v následujícím příkladu.

Je rozdíl mezi zaúčtováním kurzového rozdílu v průběhu účetního období a rozvahového kurzového rozdílu. V průběhu účetního období vznikají kurzové rozdíly mezi vystavenou fakturou a splacením pohledávky či závazku. Při změně kurzu se tedy může zdát, že pohledávka či závazek byli v české měně splaceny jen částečně nebo přeplaceny. Proto je nutné vzniklý kurzový rozdíl na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty nebo ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky oproti účtům 311 – Pohledávky za NO nebo 321 – Závazky za NO. U rozvahových kurzových rozdílů se vyrovnává rozdíl zůstatku na bankovním účtu nebo v pokladně s částkou přepočtenou kurzem z rozvahového dne. Proto se účtuje na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty nebo ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky oproti účtu 211 – Pokladna nebo 221 – Bankovní účty.

3.5.3. Postupné splacení závazku či pohledávky

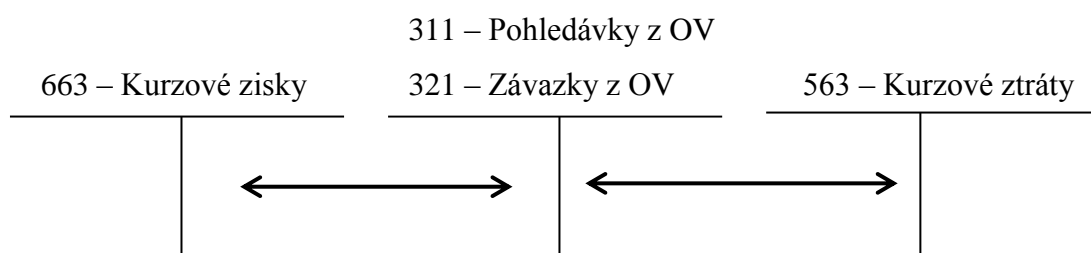
Závazek nebo pohledávka nemusí být splaceny najednou, ale mohou být splaceny postupně. Jak v takovém případě postupovat uvádí RNDr. Petr Beránek. V případě splácení závazku nebo pohledávky po částech jsou na výběr tři možnosti účtování a každá účetní jednotka by si měla vybrat a uvést v interních účetních předpisech jednu z možností:

- U části splacené pohledávky nebo závazku se vyčíslí a zaúčtuje kursový rozdíl
- Kursový rozdíl se vyčíslí a zaúčtuje u nesplacené části pohledávky nebo závazku
- Kursový rozdíl se účtovat nebude.

„V případě, že budeme účtovat v okamžiku částečné platby o kursovém rozdílu, rozdělíme nejprve pohledávku či závazek, resp. jejich dosud nesplacený zbytek, pomyslně na právě placenou část a část, která zůstane nezaplacena nadále. K právě splacené části pohledávky přiřadíme platbu a zaúčtujeme ji. V případě použití 1. způsobu účtování ještě vypočteme kursový rozdíl jako by se jednalo o samostatnou pohledávku. V případě 2. způsobu účtování pak ke zbylé, nadále nesplacené části vyčíslíme „rozvahový“ kursový rozdíl, tedy přeceníme ji podle současného kursu.“²³

V případě použití 1. nebo 2. způsobu účtování budou v průběhu účetního období vznikat kurzové rozdíly zaúčtované jako zisk ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky neboj jako ztráta na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty oproti účtu 311 – Pohledávky z OV nebo 321 – Závazky z OV.

Schéma č. 4 – Účtování částečně splacených závazků a pohledávek

²³ RNDr. Beránek, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*, str. 100

Příklad č. 8 - Vystavená faktura v euro, postupně inkasovaná na eurový účet

Společnost vystavila 19. 3. 2012 fakturu na 2 000 EUR. Dne 30. 3. 2012 byla splacena část ve výši 1 500 EUR a 11. 5. 2012 bylo doplaceno zbývajících 500 EUR. Společnost používá denní kurz.

Tabulka 8.1 – Postupně splácená faktura, účtováno 1. způsobem – ke splacené části

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	24,530	Vystavení faktury	2 000,00 EUR	49 060,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	24,730	Částečná platba	1 500,00 EUR	37 095,00 Kč	221	311
		Kurzový rozdíl		300,00 Kč	311	663
11. 5. 2012	25,250	Doplatek	500,00 EUR	12 625,00 Kč	221	311
		Kurzový rozdíl		360,00 Kč	311	663

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Při splacení první části se nejprve přepočítá částka v cizí měně aktuálním kurzem $1\,500 * 24,730 = 37\,095$ Kč. Protože je v tomto příkladu použita 1. možnost účtování o částečně splacené pohledávce, počítá se tedy kurzový rozdíl k placené části, vynásobí se přijatá platba kurzem ze dne vystavení faktury $1\,500 * 24,530 = 36\,795,00$ Kč. Tato částka se porovná s částkou v účetnictví $37\,095 - 36\,795 = 300$ Kč. Tím vznikne kurzový zisk k pohledávce zaúčtován jako 311/663.

Při doplacení zbylé částky je postup obdobný. Nejdříve se částka ocení aktuálním kurzem $500 * 25,250 = 12\,625$ Kč. Dále se částka vynásobí kurzem ze dne vystavení faktury $500 * 24,530 = 12\,265$ Kč. Tyto dvě částky se porovnají a tím vznikne kurzový rozdíl $12\,625 - 12\,265 = 360$ Kč. Kurzový rozdíl je ziskem a zaúčtuje se na účet 663 – Kurzové zisky.

Celkový součet kurzových zisků je v tomto případě 660 Kč.

Postup účtování 2. způsobem, vypočtení kurzových rozdílů k nesplaceným částem je ukázán v další tabulce.

Tabulka 8.2 – Postupně splácená faktura, účtováno 2. způsobem – k nesplacené části

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	24,530	Vystavení faktury	2 000,00 EUR	49 060,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	24,730	Částečná platba	1 500,00 EUR	37 095,00 Kč	221	311
		Kurzový rozdíl		400,00 Kč	311	663
11. 5. 2012	25,250	Doplatek	500,00 EUR	12 625,00 Kč	221	311
		Kurzový rozdíl		260,00 Kč	311	663

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Při použití 2. způsobu účtování se kurzový rozdíl počítá pro neplacené části. Faktura je vystavena na 2 000 EUR a v okamžiku splácení pohledávky 30. 3. 2012 je stále ještě nezaplacena celá. Proto tuto částku oceníme nejprve kurzem ze dne vystavení faktury $2\,000 * 24,530 = 49\,060$ Kč a poté kurzem ze dne placení 1. části pohledávky $2\,000 * 24,730 = 49\,460$ Kč. Tyto dvě částky porovnáme $49\,460 - 49\,060 = 400$ Kč. Částka je kladná, tedy kurzový zisk zaúčtovaný na účet 663 – Kurzové zisky.

Při doplácení druhé částky chybí uhradit 500 EUR. Tuto částku opět vynásobíme kurzem ze dne vystavení faktury $500 * 24,530 = 12\,265$ Kč a kurzem ze dne splácení předchozí částky $500 * 24,730 = 12\,365$ Kč. Tyto dvě částky se opět porovnají $12\,625 - 12\,365 = 260$. Částka je zaúčtována na účet 663 – Kurzové zisky.

Celkový součet kurzových zisků je opět 660 Kč, jako v případě, kdy bylo účtováno 1. způsobem.

Rozdíl mezi použitím 1. nebo 2. způsobu účtování je tedy minimální, pouze ve způsobu, jaké použijeme kurzy k ocenění částek. Kroků účtování je v obou případech stejně a vždy musí vést ke stejnému výsledku.

Při použití 3. způsobu účtování se kurzový rozdíl v průběhu účetního období nepočítá, počítá se pouze rozvahový kurzový rozdíl, pokud pohledávka nebo závazek nejsou stále splaceny v okamžiku sestavování účetní závěrky.

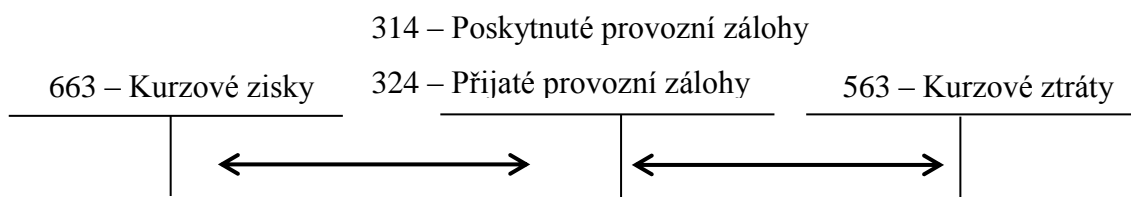
3.5.4. Zálohy

Účtování o zálohách v cizí měně je obdobné jako účtování postupně splaceného závazku nebo pohledávky, uvádí RNDr. Petr Beránek.

„Přijetím zálohové faktury však většinou nevzniká z účetního hlediska závazek. O zálohové faktuře v cizí měně většinou neúčtujeme, stejně jako neúčtujeme o zálohových fakturách v české měně. Přesněji řečeno, můžeme o nich účtovat např. v podrozvahové evidenci, která neovlivní účetní deník ani rozvahu. V podrozvahové evidenci o kurzových rozdílech neúčtujeme. Přesněji řečeno, mohli bychom i zde účtovat o kurzových rozdílech, zaúčtování by muselo probíhat na podrozvahových účtech (tedy nikoliv na účtech 563 a 663) a nemělo by v podstatě žádnou užitečnou výpovědní hodnotu. Teprve v okamžiku zaplacení vznikne z účetního hlediska pohledávka (obdržet smluvené plnění, popř. obdržet zpět zaplacenou zálohu). A v okamžiku, kdy obdržíme a zaúčtujeme fakturu, přiřadíme jí zálohovou platbu, a to z hlediska techniky zaúčtování kurzových rozdílů shodně jako v příkladech, ve kterých platba časově následuje po faktuře.“²⁴

I v tomto případě se dá účtovat více způsoby a účetní jednotka musí ve svých vnitřních předpisech uvést, jaký způsob bude používat. Tyto způsoby účtování jsou stejné jako při účtování částečně splacené pohledávky či závazku a i účtování kurzových rozdílů probíhá na stejných účtech.

Schéma č. 5 – Účtování kurzových rozdílů u záloh

Při účtování kurzových rozdílů u záloh se proti účtům 563 – Kurzové zisky nebo 663 – Kurzové ztráty uvádí účet 314 – Poskytnuté provozní zálohy nebo 324 – Přijaté provozní zálohy. Když je však záloha splacena a doúčtovává se zbylá částka faktury, proti účtům kurzových rozdílů jsou účty 311 – Pohledávky z OV nebo 321 – Závazky z OV.

²⁴ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*, str. 102

Příklad č. 9 Záloha a zúčtování zálohy přijaté v USD

Účetní jednotka účtující denním kurzem obdržela dne 19. 3. 2012 zálohovou fakturu na 1 000 USD. Dne 30. 3. 2012 zálohu zaplatila. 11. 5. 2012 obdržela fakturu na 2 000 USD, kde byla započtena záloha a 16. 5. zbylou částku doplatila.

Tabulka 9.1 – Zúčtování zálohy přijaté v USD 1. způsobem - ke splacené části

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	18,653	Zálohová faktura	1 000,00 USD			
30. 3. 2012	18,521	Platba zálohy	1 000,00 USD	18 521,00 Kč	314	221
11. 5. 2012	19,506	Přijatá faktura	2 000,00 USD	39 012,00 Kč	5xx	321
		Zúčtování zálohy	1 000,00 USD	19 506,00 Kč	321	314
		KR zálohy		985,00 Kč	314	663
16. 5. 2012	19,991	Doplatek	1 000,00 USD	19 991,00 Kč		
		Kurzový rozdíl		485,00 Kč	563	321

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Částka na přijaté faktuře se přepočítá aktuálním kurzem: $2\,000 * 19,506 = 39\,012$ Kč. Jelikož je již ve faktuře započtená záloha, stačí ji zaúčtovat. Částka se přepočítá aktuálním kurzem: $1\,000 * 19,506 = 19\,506$ Kč a porovná se s částkou v účetnictví, která je ze dne 30. 3. 2012 ve výši 18 521 Kč. Vznikne kurzový rozdíl: $19\,506 - 18\,521 = 985$ Kč. Výsledek je kurzovým ziskem a zaúčtuje se ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky a na vrub účtu 314 – Poskytnuté provozní zálohy, ve tvaru MD/D je to 314/663.

Při doplacení faktury 16. 5. 2012 se opět přepočítá zaplacená částka aktuálním kurzem: $1\,000 * 19,991 = 19\,991$ Kč. Částka se porovná s částkou v účetnictví, ta je z 11. 5. 2012 rovna 19 506 Kč. Jelikož měla účetní jednotka podle původního kurzu zaplatit 19 506 Kč, ale z důvodu zeslabení koruny vůči USD platí 19 991 Kč, jedná se o kurzovou ztrátu ve výši 485 Kč. Ztráta se zaúčtuje na účet 563 – Kurzové ztráty.

V další tabulce je ukázáno účtování 2. způsobem.

Tabulka 9.2 – Zúčtování zálohy přijaté v USD 2. způsobem - k nesplacené části

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	18,653	Zálohová faktura	1 000,00 USD			
30. 3. 2012	18,521	Platba zálohy	1 000,00 USD	18 521,00 Kč	314	221
11. 5. 2012	19,506	Přijatá faktura	2 000,00 USD	39 012,00 Kč	5xx	321
		Zúčtování zálohy	1 000,00 USD	18 521,00 Kč	321	314
		KR zálohy		985,00 Kč	321	663
16. 5. 2012	19,991	Doplatek	1 000,00 USD	19 991,00 Kč		
		Kurzový rozdíl		485,00 Kč	563	321

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*.

Po přijetí faktury se částka ocení aktuálním kurzem $2\,000 * 19,506 = 39\,012$ Kč. Nesplacená část je 1 000 USD: $1\,000 * 19,506 = 19\,506$ Kč. Tyto dvě částky se porovnají a vznikne kurzový rozdíl $19\,506 - 18\,521 = 985$ Kč. Vzniklý kurzový rozdíl je ziskem a zaúčtuje se ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky a na vrub účtu 321 – Závazky z OV, protože v tomto případě se kurzový rozdíl počítal ze zbylé části závazku a ne ze zálohy, jako v předchozí tabulce.

Při doplatku zbylé částky se dopočítá kurzový rozdíl. Doplacená částka 1 000 USD je oceněna aktuálním kurzem ČNB $1\,000 * 19,991 = 19\,991$ Kč. Porovná se s částkou v účetnictví, kde je evidován závazek ve výši 19 506 Kč. $19\,506 - 19\,991 = -485$ Kč. Výsledek je kurzovou ztrátou a zaúčtuje se na účet 563 – Kurzové ztráty.

V obou případech vyšel stejný výsledek, při účtování záloh tedy není rozdíl mezi použitím 1. nebo 2. způsobu počítání kurzových rozdílů. Při použití 3. způsobu počítání kurzových rozdílů k zálohám se v průběhu účetního období o těchto kurzových rozdílech neúčtuje. Účtuje se o nich pouze v případě sestavení účetní závěrky, pokud ještě závazek nebo pohledávka nejsou zcela splacené.

3.5.5. Vzájemný zápočet

Vzájemným zápočtem neboli započtením, se dá nazvat situace, kdy osoba, která má zároveň závazek i pohledávku vůči druhé osobě provede jejich kompenzaci a závazek i pohledávka se tedy vynulují. Vzájemný zápočet musí být v souladu se zákonem č. 513/1991 Sb. Obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Nejdůležitější jsou paragrafy 358, 359 a 362.

„§ 358: K započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit u soudu. Započtení však nebrání, jestliže pohledávka je promlčena, avšak promlčení nastalo teprve po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení.

§ 359: Proti pohledávce splatné nelze započíst pohledávku nesplatnou, ledaže jde o pohledávku vůči dlužníku, který není schopen plnit své peněžité závazky.

§ 362: Peněžité pohledávky znějící na různé měny jsou započitatelné, jen když tyto měny jsou volně směnitelné. Pro započitatelnou výši těchto pohledávek je rozhodující střední devizový kurs platný v den, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení. Rozhodný je devizový kurs platný v místě sídla nebo v místě podnikání, popřípadě bydliště strany, která projevila vůli pohledávky započíst.“²⁵

RNDr. Petr Beránek specifikuje ve své publikaci měny, které lze pro směnu použít.

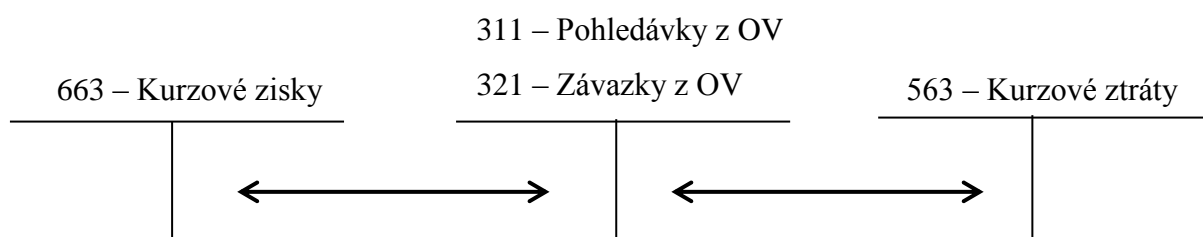
„Volně směnitelnou měnou je měna země, která přijala ustanovení článku 8 dohody o Mezinárodním měnovém fondu, což v době vydání publikace (v r. 2011) byly téměř všechny oficiálně uznávané suverénní státy. Jedinými význačnějšími měnami, které nejsou volně směnitelné, jsou kubánské peso a severokorejský won.“²⁶

Zápočet tedy může proběhnout ve skoro všech měnách a k započtení se použije kurz ČNB ze dne, kdy bylo možné poprvé zápočet provést. V případě pozdějšího zaplacení pohledávky nebo použití pevného kurzu se nebude kurz použitý v účetnictví v den zápočtu shodovat s kurzem, kterým byl tento zápočet proveden. V tom případě účtujeme výsledkově kurzový rozdíl na účty 563 - Kurzové ztráty a 663 - Kurzové zisky.

²⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §358, § 359 a §362

²⁶ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví*, str. 225

Schéma č. 6 – Účtování kurzových rozdílů při vzájemného zápočtu

Příklad č. 10 Započtení pohledávek ve stejné měně

Společnost eviduje pohledávku ve výši 1 000 USD ze dne 19. 3. 2012 a zároveň závazek 2 000 USD za stejným subjektem ze dne 30. 3. 2012 s datem splatnosti 11. 5. 2012. Místo zaplacení celých 2 000 USD započte polovinu proti své pohledávce. Zbytek doplatí 16. 5. 2012.

Tabulka 10 – Započtení pohledávek ve stejné měně

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	18,653	Pohledávka	1 000,00 USD	18 653,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	18,521	Závazek	2 000,00 USD	37 042,00 Kč	5xx	321
		Zápočet	1 000,00 USD	19 506,00 Kč	321	311
11. 5. 2012	19,506	KR u pohledávky		853,00 Kč	311	663
		KR u závazku		985,00 Kč	553	321
16. 5. 2012	19,991	Doplatek	1 000,00 USD	19 991,00 Kč	321	221
		Kurzový rozdíl		1 469,00 Kč	563	321

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví.*

Nejprve se dne 19. 3. 2012 zaúčtuje pohledávka za odběratelem, oceněná aktuálním kurzem ČNB: $1\,000 * 18,653 = 18\,653$ Kč. Při přijetí faktury 30. 3. 2012 se závazek za stejným odběratelem ocení aktuálním kurzem ČNB $2\,000 * 18,521 = 37\,042$ Kč.

Protože je faktura splatná až 11. 5. 2012, zápočet může proběhnout až tento den. Započtená částka se ocení aktuálním kurzem ČNB $1\,000 * 19,506 = 853$ Kč. Kurzový rozdíl u pohledávky se vypočítá rozdílem z aktuálního ocenění pohledávky a výše pohledávky evidované v účetnictví. Odběratel měl původně zaplatit 18 653 Kč, ale z důvodu zeslabení kurzu koruny vůči USD zaplatil 19 506 Kč. Účetní jednotce tak vznikl kurzový zisk ve výši 853 Kč zaúčtovaný ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky.

Kurzový rozdíl u závazku se počítá obdobně. Přeceněná částka aktuálním kurzem se porovná s částkou v účetnictví. 30. 3. 2012 zbývalo doplatit dodavateli 18 521 Kč, ale vlivem devalvace kurzu bylo zapláceno 19 506 Kč. $18\,521 - 19\,506 = -985$ Kč. Vznikla tedy kurzová ztráta zaúčtovaná na účet 563 – Kurzové ztráty.

Při doplatku se částka přecení aktuálním kurzem ČNB: $1\,000 * 19,991 = 19\,991$ Kč. Tato částka se porovná s částkou evidovanou v účetnictví: $18\,521 - 19\,991 = -1469$ Kč. Rozdíl je ztrátou a zaúčtuje se na účet 563 – Kurzové ztráty.

Příklad č. 11. Započtení pohledávek v různých měnách

Společnost eviduje pohledávku ve výši 1 000 EUR a závazek za stejným subjektem ve výši 1 500 USD. 11. 5. 2012 se dohodnou na zápočtu pohledávky se závazkem v plné výši.

Tabulka 11 – Započtení pohledávek v různých měnách

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
19. 3. 2012	24,530	Pohledávka	1 000,00 EUR	24 530,00 Kč	311	60x
30. 3. 2012	18,521	Závazek	1 500,00 USD	27 781,50 Kč	5xx	321
11. 5. 2012	19,506	Zápočet	1 500,00 USD	29 259,00 Kč	321	646
	25,250	Zápočet	1 000,00 EUR	25 520,00 Kč	546	311
		KR u závazku		1 477,50 Kč	563	321
		KR u pohledávky		991,00 Kč	311	663

Zdroj: Inspirace z publikace: BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly v podvojném účetnictví.*

Při započtení pohledávek a závazků se nejprve musí tyto pohledávky a závazky ocenit aktuálním kurzem ČNB. Pohledávka ve výši 1 000 EUR vznikla 19. 3. 2012, kdy byl kurz 24,530 Kč za EUR. $1\,000 * 24,530 = 24\,530$ Kč. Závazek ve výši 1 500 USD musí být oceněn kurzem 18,521 Kč za USD ze dne 30. 3. 2012. $1\,500 * 18,521 = 27\,781,5$ Kč.

K dohodě o zápočtu došlo 11. 5. 2012, pohledávka i závazek tedy musí být přeceněny kurzem ČNB z tohoto dne. Závazek $1\,500 * 19,506 = 29\,259$ Kč a pohledávka $1\,000 * 25,250 = 25\,250$ Kč.

Kurzový rozdíl u závazku se vypočítá z přeceněné hodnoty a z hodnoty evidované v účetnictví. Závazek byl ve výši 27 781,5 Kč a účetní jednotka započtla částku 29 259 Kč. Vznikl tedy kurzový rozdíl $27\,781,5 - 29\,259 = -1\,477,5$ Kč. Kurzový rozdíl je ztrátou, která se zaúčtuje na účet 563 – Kurzové ztráty.

Kurzový rozdíl u pohledávky se vypočítá z přeceněné hodnoty pohledávky a z částky evidované v účetnictví. Přeceněná částka je 25 520 Kč a v účetnictví je evidována pohledávka ve výši 24 530 Kč. Porovnáním těchto dvou částek vznikne kurzový rozdíl, $25\,521 - 24\,530 = 991$ Kč. Kurzový rozdíl je ziskem, zaúčtuje se na účet 663 – Kurzové zisky.

Z příkladu vyplývá, že provedený zápočet nebyl pro účetní jednotku účtující v dolarech moc výhodný, protože kurzová ztráta je poměrem k celkové částce docela velká, pokud by se účtovalo ve větších částkách, kurzová ztráta by byla pro účetní jednotku poměrně zatěžující. Je tedy vhodné sledovat vývoj kurzu nejen cizích měn ke koruně české, ale v případě započítávání pohledávek v odlišných cizích měnách i poměr těchto kurzů mezi sebou.

4. Vlastní práce

Tato část práce se bude zabývat účtováním vybraných operací v cizí měně ve fiktivní společnosti. Na názorném příkladu bude předvedena aplikace z teoretické části práce. Nejprve bude ukázáno účtování na bankovním účtu a poté na souhrnném příkladu účtování o různě splacených závazcích a pohledávkách.

4.1. Analýza způsobu účtování o cizích měnách ve společnosti

Společnost obchoduje se zeměmi používajícími cizí měnu euro, musí se tedy vypořádávat s problematikou účtování kurzových rozdílů.

Společnost je poměrně malá a není tedy plátcem DPH z důvodu nepřesáhnutí obrátu 1 milion Kč za poslední rok, zboží je pořízeno od dodavatele, který také není plátcem DPH a zboží pořízené z členského státu EU nepřesáhlo hodnotu 326 000 Kč.

4.1.1. Kurzy ČNB

Společnost ve svých vnitřních předpisech uvádí, že bude pro účely účtování s cizí měnou závazků a pohledávek využívat pevné kurzy. Pevný kurz je platný na období 1 měsíce a využívá kurz stanovený ČNB z 1. dne daného měsíce.

Protože účetní jednotka používá pevný kurz po delší časové období, při přechodu na nový kurz je nutné zůstatky v pokladnách a na bankovních účtech přecenit aktuálním kurzem. Tím vznikají kurzové rozdíly, které se ve formě zisku účtují ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky a ve formě ztráty na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty.

Závazky a pohledávky účetní jednotka nepřeceňuje každý měsíc, účtuje pouze o kurzových rozdílech při splacení celé nebo částečné části pohledávky nebo závazku.

Při sestavování účetní závěrky se pohledávky, závazky a zůstatky na bankovních účtech a v pokladnách oceňují aktuálním kurzem ČNB ze dne sestavení závěrky a účtují se opět na výsledkové účty 563 a 663.

Pokud ČNB nevyhlásí kurz na 1. den měsíce, použije se naposledy vyhlášený kurz.

Společnost nemá stanovenou mezní odchylku pro pohyb kurzu a pevný kurz v průběhu měsíce mění pouze ze zákona, vyhlášením revalvace či devalvace koruny.

4.1.2. Pokladna a banka

Účetní jednotka vede při účtování v bance a pokladně analytickou evidenci pro cizí měny. Například tedy 21101, 22101 apod.

Pro účely účtování používá účetní jednotka měsíční pevné kurzy. Na začátku každého měsíce tedy přecení zůstatky na účtech 211 – Pokladna a 221 – Bankovní účty kurzem z 1. dne období a výsledkově zaúčtuje kurzový rozdíl. Během měsíce se kurzové rozdíly nepočítají, protože se účtuje stejným kurzem a kurzové rozdíly tedy nevznikají.

Podle zákona se na konci roku při sestavování účetní závěrky přecení zůstatky na účtech kurzem ČNB z posledního dne účetního období.

Proces účtování tedy probíhá následovně. Na začátku účetního období účetní jednotka ocení zůstatky v pokladně a na bankovních účtech kurzem ČNB z 1. dne období. Tento kurz se následně bude používat po zbytek měsíce a každé připsání nebo odepsání částky v pokladnách a na bankovních účtech se během tohoto období zaúčtuje tímto kurzem. Na začátku dalšího měsíce se opět zůstatky přecení kurzem ČNB z 1. dne a kurzové rozdíly se zaúčtují jako ztráta na vrub účtu 563 – Kurzové ztráty nebo jako zisk ve prospěch účtu 663 – Kurzové zisky. Takto se postupuje každý měsíc až do rozvahového dne, kdy se zůstatky přecení aktuálním kurzem ČNB a výsledek se opět výsledkově zaúčtuje.

Celý proces účtování kurzových rozdílů na bankovním účtu 22102 vedeným v EUR zjednodušeně ukazuje následující tabulka.

Na bankovním účtu 22102 byla na začátku roku 2012 částka 1 000 EUR přeceněna kurzem z 1. dne účetního období, tedy 25 800 Kč. Dne 10. 1. 2012 společnost na účet vložila 500 EUR a 20. 5. 2012 z účtu zaplatila 300 EUR. Po zbytek roku se s penězi na účtu nehýbalo a pouze se účtovaly kurzové rozdíly.

Tabulka 12 - Účtování kurzových rozdílů na bankovním účtu, měsíční pevný kurz

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav v cizí měně	Stav v Kč
1. 1. 2012	25,800	Počáteční stav					1 000,00	25 800,00
10. 2. 2012	25,150	Vklad	500,00	12 900,00	22102	261	1 500,00	38 700,00
10. 3. 2012	24,890	Počáteční stav					1 500,00	37 335,00
		Kurzový rozdíl		1 365,00	563	22102		
1. 4. 2012	24,730	Počáteční stav					1 500,00	37 095,00
		Kurzový rozdíl		240,00	563	22102		
1. 5. 2012	24,865	Počáteční stav					1 500,00	37 297,50
		Kurzový rozdíl		202,50	22102	663		
20. 5. 2012	24,865	Platba	300,00	7 459,50	518	22102	1 200,00	29 838,00
1. 6. 2012	25,785	Počáteční stav					1 200,00	30 942,00
		Kurzový rozdíl		1104,00	22102	663		
1. 7. 2012	25,640	Počáteční stav					1 200,00	30 768,00
		Kurzový rozdíl		174,00	563	22102		
1. 8. 2012	25,355	Počáteční stav					1 200,00	30 426,00
		Kurzový rozdíl		342,00	563	22102		
1. 9. 2012	24,840	Počáteční stav					1 200,00	29 808,00
		Kurzový rozdíl		618,00	563	22102		
1. 10. 2012	25,075	Počáteční stav					1 200,00	30 090,00
		Kurzový rozdíl		282,00	22102	663		
1. 11. 2012	25,225	Počáteční stav					1 200,00	30 270,00
		Kurzový rozdíl		180,00	22102	663		
31. 12. 2012	25,140	Konečný stav					1 200,00	30 168,00
		Kurzový rozdíl		102,00	563	22102		

Zdroj: Vlastní tvorba

Konečné zůstatky na účtech kurzových rozdílů jsou:

<u>563 – Kurzové ztráty</u>		<u>663 – Kurzové zisky</u>	
1 365,00			202,50
240,00			1 104,00
174,00			282,00
342,00			180,00
618,00			
102,00			
<hr/>		<hr/>	
2 841,00			1 768,50

Celkem tedy činí kurzová ztráta 1 072,50 Kč.

Pokud by účetní jednotka používala pro účtování kurzových rozdílů čtvrtletní pevné kurzy, účtování by vypadalo následovně:

Tabulka 13 - Účtování kurzových rozdílů na bankovním účtu, čtvrtletní pevný kurz

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav v cizí měně	Stav v Kč
1. 1. 2012	25,800	Počáteční stav					1 000,00	25 800,00
10. 2. 2012	25,800	Vklad	500,00	12 900,00	221001	261	1 500,00	38 700,00
1. 4. 2012	24,730	Počáteční stav					1 500,00	37 095,00
		Kurzový rozdíl		1 605,00	563	221001		
20. 5. 2012	24,730	Platba	300,00	7 419,00	518	221001	1 200,00	29 676,00
1. 7. 2012	25,640	Počáteční stav					1 200,00	30 768,00
		Kurzový rozdíl		1 092,00	221001	663		
1. 10. 2012	25,075	Počáteční stav					1 200,00	30 090,00
		Kurzový rozdíl		678,00	563	221001		
31. 12. 2012	25,140	Konečný stav					1 200,00	30 168,00
		Kurzový rozdíl		78,00	221001	663		

Zdroj: Vlastní tvorba

Konečné zůstatky na účtech kurzových rozdílů by byly:

<u>563 – Kurzové ztráty</u>		<u>663 – Kurzové zisky</u>	
1 605,00			1 092,00
678,00			78,00
<hr/>		<hr/>	
2 283,00			1 170,00

Celková ztráta by tedy byla 1 130 Kč, to by bylo o 57,50 Kč více, než kdyby účetní jednotka používala měsíční pevný kurz. Při účtování s takto malými částkami se jedná o zanedbatelnou sumu, pokud by však účetní jednotka měla na účtu vyšší zůstatky, výsledný rozdíl mezi jednotlivými typy účtování by se mohl pohybovat až v řádech milionů korun.

Ať už ale účetní jednotka používá jakýkoliv kurz, aktuální nebo pevný na různě dlouhou dobu, na konci účetního období musí mít na účtech pokladny či banky stejný zůstatek. Je to způsobeno oceněním aktuálním kurzem ČNB z posledního dne účetního období.

Ve výkazu zisků a ztrát se kurzové rozdíly zapisují do kolonky Ostatní finanční výnosy v případě kurzového zisku a do kolonky Ostatní finanční náklady v případě kurzové ztráty. Protože se částky ve výkazu zisků a ztrát uvádějí v celých tisících, výsledný kurzový zisk by byl v obou případech 1 000 Kč.

4.1.3. Pohledávky a závazky

Společnost používá pro účtování o pohledávkách a závazcích v cizí měně jiný kurz jako při účtování v pokladně a bance. Jedná se tedy o měsíční pevný kurz. U pohledávek a závazků však účetní jednotka neúčtuje o kurzových rozdílech při změně kurzu každý měsíc, ale při jejich splacení.

Jako den uskutečnění účetního případu společnost ve svých vnitřních předpisech uvádí den, kdy byla faktura přijata nebo vystavena.

Při vystavení nebo přijetí faktury a následném přijetí platby nebo splacení ve stejném měsíci nevzniká kurzový rozdíl a účetní jednotce tak odpadá povinnost o něm účtovat. Kurzový rozdíl by vznikl pouze pokud by byla faktura vystavena nebo přijata v jednom měsíci a splacena v měsíci jiném. Vzniklý kurzový rozdíl by byl zaúčtován výsledkově na účet 563 - Kurzové ztráty nebo 663 – Kurzové zisky.

V případě nesplacení celé části závazku či pohledávky v průběhu účetního období musí účetní jednotka přeceňovat zůstatky na účtech 311 – Pohledávky z OV a 321 – Závazky z OV aktuálním kurzem ČNB a výsledkově zaúčtuje kurzové rozdíly na účet 563 - Kurzové ztráty nebo 663 – Kurzové zisky.

4.1.4. Postupně splacené závazky a pohledávky

Vybraná společnost má ve svých vnitřních směrnících uvedeno, že o kurzových rozdílech u částečně splacených závazku a pohledávek bude účtovat při každé dílčí úhradě. Při účtování bude využívat měsíční pevný kurz a kurzový rozdíl dopočítávat ke splacené části pohledávky či závazku. Pokud proběhne vystavení nebo přijetí faktury a splacení ve stejném měsíci, kurzové rozdíly nevznikají.

4.1.5. Zálohy

O zálohách účtuje účetní jednotka obdobně jako o částečně splacených pohledávkách a závazcích. Používá měsíční pevný kurz a účtuje o každé záloze k závazku či pohledávce ve výši splacené částky.

4.1.6. Vzájemný zápočet

Společnost pro zjednodušení účtování o pohledávkách a závazcích využívá možnost vzájemného zápočtu těchto závazků a pohledávek. Používá měsíční pevný kurz ČNB.

Pokud vznik pohledávky, závazku a jejich vzájemný zápočet proběhnou ve stejném měsíci, kurzový rozdíl nevznikne. Jestliže ale proběhnou v rozdílných měsících, vznikne kurzový rozdíl, který bude nutno zaúčtovat na účet 563 – Kurzové ztráty nebo 663 – Kurzové zisky.

4.2. Souhrnný příklad

Při účtování s cizí měnou dochází k mnoha situacím, kdy v účetní jednotce vznikají kurzové rozdíly. Nejdůležitější operace účtování s cizí měnou a zároveň účtování kurzových rozdílů ukáží v následujícím souhrnném příkladu.

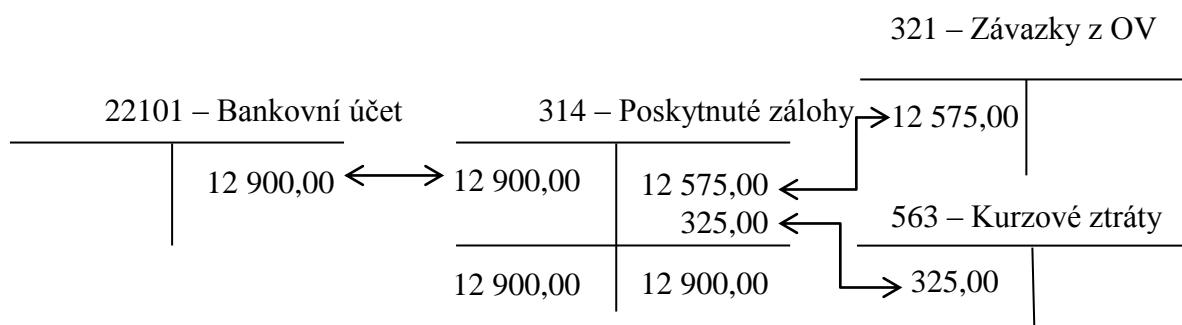
Společnost obdržela na začátku roku zálohovou fakturu ve výši 500 EUR. Zálohu zaúčtovala a zaplatila 28. 1. 2012 ze svého eurového bankovního účtu s analytickou evidencí 22101. Dne 15. 2. 2012 obdržela fakturu na 10 000 EUR, ve které již byla záloha započítána. Fakturu zaúčtovala a postupně během roku bude splácet další části závazku. Dne 20. 4. 2012 splatí část závazku ve výši 5 500 EUR a 3. 8. 2012 se dohodne s dodavatelem na započtení zbylé části závazku oproti pohledávce vůči tomuto dodavateli ve výši 3 000 EUR. Dne 25. 11. 2012 doplatí částku 600 EUR na účet dodavatele z bankovního účtu. K 31. 12. 2012 není celý závazek splacen, společnost tedy musí pro účely účetní závěrky zbylou část přecenit aktuálním kurzem ČNB. V novém roce společnost doplatí zbytek závazku ve dvou splátkách.

Dne 4. 1. 2012 firma přijala zálohovou fakturu za zboží pořízené ze země Evropské Unie v hodnotě 500,00 EUR a zaúčtovala ji. Zaplatila zálohu 28. 1. 2012 a 15. 2. 2012 zaúčtovala přijatou fakturu. Ten samý den zúčtovala i zálohu a dopočítala kurzový rozdíl.

Tabulka 14 – Zaúčtování zálohy a faktury

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
4. 1. 2012	25,800	Zálohová faktura	500,00	12 900,00				
28. 1. 2012	25,800	Platba zálohy	500,00	12 900,00	314	22101		
15. 2. 2012	25,150	Přijatá faktura	10 000,00	251 500,00	518	321	10 000,00	251 500,00
		Zúčtování zálohy	500,00	12 575,00	321	314	9 500,00	238 925,00
		Kurzový rozdíl		325,00	563	314		

Zdroj: Vlastní tvorba

Dne 20. 4. 2012 splatí společnost dodavateli další část závazku ve výši 5 500 EUR.

Tabulka 15 – Částečná platba

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
20. 4. 2012	24,730	Platba	5 500,00	136 015,00	321	22101	4 000,00	98 920,00
		Kurzový rozdíl		2 310,00	321	663		

Zdroj: Vlastní tvorba

22101 – Bankovní účet	321 – Závazky z OV	663 – Kurzové zisky
12 900,00	12 575,00	2 310,00 ←
136 015,00 ↔	136 015,00	
	251 500,00	
	2 310,00	

3. 8. 2012 se společnost domluvila s dodavatelem na zápočtu části závazku ve výši 3 000 EUR oproti pohledávce za tímto dodavatelem, která byla učiněna 27. 7. 2012.

Tabulka 16 – Vzájemný zápočet

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
27. 7. 2012	25,640	Pohledávka	3 000,00	76 920,00	311	604		
3. 8. 2012	25,355	Vzájemný zápočet	3 000,00	76 065,00	321	311	1 000,00	25 355,00
		KR u pohledávky		855,00	563	311		
		KR u závazku		615,00	563	321		

Zdroj: Vlastní tvorba

604 – Tržby za zboží	311 – Pohledávky z OV	321 – Závazky z OV	563 – Kurzové ztráty
76 920,00 ↔	76 920,00	12 575,00	325,00
	76 920,00	136 015,00	855,00
		2 310,00	615,00
		76 065,00	
		251 500,00	
		615,00 ←	

Dne 25. 11. 2012 doplatila společnost dodavateli částku 600 EUR z bankovního účtu vedeného v eurech s analytickou evidencí 22101.

Tabulka 17 - Doplatek

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
25. 11. 2012	25,225	Platba	600,00	15 135,00	321	22101	400,00	10 090,00
		Kurzový rozdíl		45,00	563	321		

Zdroj: Vlastní tvorba

221 01 – Bankovní účet		321 – Závazky z OV		563 – Kurzové ztráty	
12 900,00		12 575,00	251 500,00	325,00	
136 015,00		136 015,00	615,00	855,00	
15 135,00	←	2 310,00	45,00	615,00	←
		76 065,00		45,00	→
		15 135,00			

K 31. 12. 2012 nebyl celý závazek splacen, je tedy nutno jej pro účely účetní závěrky přecenit aktuálním kurzem ČNB.

Tabulka 18 – Kurzový rozdíl ke konci účetního období

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
31. 12. 2012	25,140	Konečný stav	400,00	10 056,00			400,00	10 056,00
		Kurzový rozdíl		4,00	321	663		

Zdroj: Vlastní tvorba

563 – Kurzové ztráty		663 – Kurzové zisky		321 – Závazky z OV	
325,00		2 310,00	12 575,00	251 500,00	
855,00		4,00	136 015,00	615,00	
615,00			2 310,00	45,00	
45,00			76 065,00		
			15 135,00		
			4,00		
2 048,00		2 314,00	242 104,00	252 160,00	

Ve výkazu zisků a ztrát se kurzové rozdíly zapisují do kolonky Ostatní finanční výnosy v případě kurzového zisku a do kolonky Ostatní finanční náklady v případě kurzové ztráty.

Celkový kurzový zisk je 266 Kč, ale ve výkazu zisků a ztrát se rozdíl neprojeví, protože se uvádějí částky v celých tisících.

K 1. 1. 2013 bude účetní jednotka evidovat nově přeceněnou část závazku na účtu 321 – Závazky z OV ve výši 10 056 Kč.

V novém roce doplatila společnost závazek ve 2 splátkách, 11. 1. 2013 doplatila 150 EUR a 4. 2. 2013 zbývajících 250 EUR.

Tabulka 19 – Doplatky v novém roce

Datum	Kurz ČNB	Text	Částka v cizí měně	Částka v Kč	Účet MD	Účet D	Stav účtu 321 v cizí měně	Stav účtu 321 v Kč
11. 1. 2013	25,140	Platba	150,00	3 771,00	321	22101	250,00	6285,00
4. 2. 2013	25,635	Platba	250,00	6 418,75	321	22101	0,00	0,00
		Kurzový rozdíl		133,75	563	321		

Zdroj: Vlastní tvorba

221 01 – Bankovní účet		321 – Závazky z OV		563 – Kurzové ztráty
3 771,00	↔	3 771,00	↔	133,75
6 418,75	↔	6 418,75	↔	133,75
10 189,75		10 189,75		133,75
10 189,75		10 189,75		133,75

563 – Kurzové ztráty		663 – Kurzové zisky
133,75		0,00
133,75		0,00

Protože ČNB na 1. leden kurz nevypisuje, použije se poslední známý kurz, který je z 31. 12. 2012, tedy ze dne sestavení účetní závěrky. Proto při lednové platbě nevznikl kurzový rozdíl a po splacení zbylé části závazku je celková kurzová ztráta 133,75 Kč.

5. Závěr

Cílem práce bylo charakterizovat problematiku účtování s cizí měnou. V teoretické části práce jsem uvedla základní legislativní úpravu spojenou s touto problematikou a dále uvedla možnosti použití jednotlivých typů kurzů a způsobů účtování základních účetních operací. V praktické části práce jsem na fiktivní firmě aplikovala poznatky z části teoretické.

O cizí měně se musí účtovat vždy, když vznikne pohledávka nebo závazek v cizí měně nebo při pohybech peněz v pokladně a na bankovních účtech. Částka se ocení kurzem stanoveným ve vnitřních předpisech účetní jednotky. Při splácení těchto závazků a pohledávek nebo při pohybu peněz na bankovních účtech a v pokladně se částky dále oceňují jinými kurzy podle vývoje kurzu a pravidel ve vnitřních účetních předpisech.

Fiktivní firma v praktické části práce používá pro účtování pevné kurzy platné po celý měsíc, ať už se jedná o účtování v pokladně a bance nebo o závazcích a pohledávkách. V případě účtování v pokladně a na bankovních účtech jsem v praktické části ukázala rozdíl mezi použitím pevného kurzu po období v délce jednoho měsíce a v délce čtvrtletí. I při tak malém rozdílu v délce období došlo při účtování k odlišnosti ve výsledných částkách kurzových rozdílů. V případě fiktivní firmy šlo o rozdíl v řádu desítek korun, ale pro velké společnosti, které mají na bankovních účtech a v pokladně mnohem větší zůstatky, se může jednat o rozdíly až v řádech milionů.

Dále jsem v praktické části ukázala účtování splacení závazku v cizí měně po částech různými způsoby během účetního období. Uvedla jsem možnost splacení části závazku zálohou, částečným splacením, vzájemným zápočtem a doplacením zbývajících částky.

Protože se jedná o malou firmu, která během účetního období uskuteční jen velmi málo operací v cizí měně, doporučila bych účetní jednotce používat denní kurzy. Z důvodu poměrně velkého kolísání kurzu české koruny vůči euru by tak měla věrnější a reálnější přehled o své hospodářské situaci.

Ovšem každý podnik si stanovuje své vlastní předpisy pro účtování v cizí měně. Záleží tedy, zda se raději vyhne častému účtování kurzových rozdílů zvolením dlouhého období

pro pevný kurz a neúčtováním o závazcích a pohledávkách, o nichž se v průběhu účetního období účtovat nemusí, a to za cenu možného zkreslení hospodářské situace nebo zda si vybere účtování denním kurzem, které je poměrně náročné, jelikož se kurzové rozdíly přepočítávají každý den, ale bude mít pravdivý a aktuální přehled o hospodářské situaci podniku.

Ať už by však účetní jednotka používala pro účtování s cizí měnou jakýkoliv typ kurzu, aktuální či pevný, vždy by musela pro účely účetní závěrky podle zákona přecenit zůstatky na účtech vedených v cizí měně aktuálním kurzem ČNB z posledního dne účetního období. Proto by zůstatek na účtech na konci účetního období byl vždy stejný.

6. Použitá literatura

BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kursové rozdíly v podvojném účetnictví*. 6. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. 295 stran. ISBN 978-80-7263-681-5

BŘEZINOVÁ Hana – DOKTOR, Jiří – MRKVIČKOVÁ, Alena. *Cenné papíry, deriváty a kursové rozdíly*. Praha: Svaz účetních, 2002. 96 stran. ISSN 1211-4138

DĚRGEL, Martin. Cizí měny v účetnictví. *Poradce Extra Srpen Podvojně účetnictví*. 23. 7. 2008 ISSN 1211-2437

PILAŘOVÁ, Ivana. Účtování v cizích měnách a problémy s tím spojené. *Účetnictví v praxi*. 28. 5. 2010 ISSN 1211-7307

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, dostupný z www.business.center.cz

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, dostupná z www.business.center.cz

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., Český účetní standard pro podnikatele č. 006 Kurzové rozdíly, dostupné z www.business.center.cz

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dostupný z www.business.center.cz

7. Přílohy

7.1. Seznam tabulek

Tabulka 1 - Účtování denním kurzem v pokladně v amerických dolarech.....	27
Tabulka 2 - Účtování pevným kurzem v pokladně v amerických dolarech	28
Tabulka 3 - Účtování měsíčním pevným kurzem v pokladně v amerických dolarech.....	29
Tabulka 4 - Převod mezi bankovními účty v měně euro	30
Tabulka 5.1 - Převod slovenských korun na eura na přelomu roku 2008 a 2009	32
Tabulka 5.2 - Zjednodušený zápis při přechodu na jinou měnu	32
Tabulka 6 – Vystavená faktura v eurech, účtování pevným kurzem.....	34
Tabulka 7 - Vystavená faktura v eurech, účtování denním kurzem	34
Tabulka 8.1 – Postupně splácená faktura, účtováno 1. způsobem – ke splacené části.....	37
Tabulka 8.2 – Postupně splácená faktura, účtováno 2. způsobem – k nesplacené části.....	38
Tabulka 9.1 – Zúčtování zálohy přijaté v USD 1. způsobem - ke splacené části	40
Tabulka 9.2 – Zúčtování zálohy přijaté v USD 2. způsobem - k nesplacené části	41
Tabulka 10 – Započtení pohledávek ve stejné měně	43
Tabulka 11 – Započtení pohledávek v různých měnách	44
Tabulka 12 - Účtování kurzových rozdílů na bankovním účtu, měsíční pevný kurz.....	48
Tabulka 13 - Účtování kurzových rozdílů na bankovním účtu, čtvrtletní pevný kurz	49
Tabulka 14 – Zaúčtování zálohy a faktury	53
Tabulka 15 – Částečná platba	54
Tabulka 16 – Vzájemný zápočet.....	54
Tabulka 17 - Doplatek	55
Tabulka 18 – Kurzový rozdíl ke konci účetního období.....	55
Tabulka 19 – Doplatky v novém roce	56

7.2. Seznam schémat

Schéma č. 1 - Účtování kurzových rozdílů majetku a závazků v cizí měně	23
Schéma č. 2 - Účtování kurzových rozdílů v pokladně a na bankovním účtu	26
Schéma č. 3 – Účtování kurzových rozdílů u závazků a pohledávek.....	33
Schéma č. 4 – Účtování částečně splacených závazků a pohledávek	36
Schéma č. 5 – Účtování kurzových rozdílů u záloh	39
Schéma č. 6 – Účtování kurzových rozdílů při vzájemného zápočtu	43